



Våldsbrott och brottsoffer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet olika frågor om våldsbrott och brottsoffer i motioner som väckts under den allmänna motionstiden år 2004. Motionerna gäller bl.a. stöd i olika former till brottsoffer, olika myndigheters åtgärder för att skydda och stödja brottsoffer samt skadestånd och brottsskadeersättning till brottsoffer.

Utskottet föreslår att riksdagen gör ett tillkännagivande av innebörd att det bör göras en översyn av möjligheterna att få brottsskadeersättning i de fall där gärningsmannen är under 15 år. Utskottet avstyrker övriga motionsyrkanden.

I ärendet finns 21 reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Utskottets överväganden.....	7
Allmänt om brottsoffer.....	7
Åtgärder till skydd för hotade personer.....	9
Nationellt program om personsäkerhet m.m.....	9
Trygghetspaket för hotade kvinnor.....	10
Europeiskt samarbete för bättre skydd av brottsoffer.....	12
Straffrättsligt skydd.....	13
Myndigheternas åtgärder.....	18
Polisens och åklagarnas insatser.....	18
Målsägandebitråde för efterlevande.....	21
Information om permissioner m.m.....	22
Haverikommission vid dödligt våld.....	23
Äldre och funktionshindrade brottsoffer.....	24
Besöksförbud.....	25
Skadestånd och brottsskadeersättning.....	28
Prövningen av anspråk på brottsskadeersättning.....	28
Förskottering av skadestånd.....	30
Befogenheter för särskilda företrädare.....	31
Reservationer.....	33
1. Allmänt om brottsoffer, punkt 1 (m, fp, kd, c).....	33
2. Utredning om samhällets ansvar för brottsoffer, punkt 2 (v).....	33
3. Nationellt program om personsäkerhet m.m., punkt 3 (m, fp, kd, c).....	34
4. Anonymitetsskydd för informatörer, punkt 4 (c).....	35
5. Trygghetspaket för hotade kvinnor, punkt 5 (m, fp, kd, c).....	35
6. Europeiskt samarbete för bättre skydd av brottsoffer, punkt 6 (m, fp, kd, c).....	36
7. Straffskalan vid kvinnomisshandel m.m., punkt 8 (m, fp, kd, c).....	37
8. Förolämpning, punkt 9 (fp, kd, v, c, mp).....	37
9. Förolämpning, punkt 9 (m).....	38
10. Polisens och åklagarnas insatser, punkt 10 (m, fp, kd, c).....	39
11. Målsägandebitråde för efterlevande, punkt 12 (m, fp, kd, c).....	39
12. Information om permissioner m.m., punkt 13 (m, fp, kd, c).....	40
13. Haverikommission vid dödligt våld, punkt 14 (fp).....	41
14. Äldre och funktionshindrade brottsoffer, punkt 15 (v, mp).....	41
15. Straffet för överträdelse av besöksförbud, punkt 16 (m, fp, kd, c).....	42
16. Elektronisk övervakning av besöksförbud, punkt 17 (m, fp, kd, c).....	43
17. Elektronisk övervakning vid villkorlig frigivning, punkt 18 (kd).....	43
18. Prövningen av anspråk på brottsskadeersättning, punkt 19 (m, fp, kd, c).....	44
19. Brottsskadeersättning för sakskada, punkt 20 (fp, c).....	45
20. Förskottering av skadestånd, punkt 21 (fp, kd, c).....	45
21. Befogenheter för särskilda företrädare, punkt 22 (m, fp, kd, c).....	46
Särskilda yttranden.....	47
Utvärdering av kvinnofridsreformen m.m., punkt 7 (m, fp, kd, c).....	47

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag.....	48
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004.....	48

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Allmänt om brottsoffer

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju202 yrkande 1 och 2004/05:Ju258.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. Utredning om samhällets ansvar för brottsoffer

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ju348 yrkande 1.

Reservation 2 (v)

3. Nationellt program om personsäkerhet m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju292 yrkandena 8 och 9, 2004/05:Ju293 yrkandena 21 och 25, 2004/05:Ju467 yrkande 13 och 2004/05:L292 yrkande 8.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

4. Anonymitetsskydd för informatörer

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ju489 yrkande 22.

Reservation 4 (c)

5. Trygghetspaket för hotade kvinnor

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju467 yrkandena 1 och 2 samt 2004/05:Ju488 yrkande 12.

Reservation 5 (m, fp, kd, c)

6. Europeiskt samarbete för bättre skydd av brottsoffer

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju292 yrkande 10, 2004/05:Ju480 yrkande 2 och 2004/05:Ju485 yrkande 8.

Reservation 6 (m, fp, kd, c)

7. Utvärdering av kvinnofridsreformen m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju286 och 2004/05:Ju467 yrkande 4.

8. Straffskalan vid kvinnomisshandel m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju293 yrkande 12 och 2004/05:Ju488 yrkandena 2 och 5.

Reservation 7 (m, fp, kd, c)

9. Förolämpning

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju316 yrkande 3, 2004/05:Ju435 yrkande 4, 2004/05:Ju448 yrkande 4, 2004/05:Ju488 yrkande 11, 2004/05:L295 yrkande 17 och 2004/05:U257 yrkande 10.

Reservation 8 (fp, kd, v, c, mp)

Reservation 9 (m)

10. Polisens och åklagarnas insatser

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju202 yrkande 2, 2004/05:Ju293 yrkande 8, 2004/05:Ju443 och 2004/05:Ju455 yrkande 1.

Reservation 10 (m, fp, kd, c)

11. Geografisk informationsteknik

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ju342 yrkandena 1 och 2.

12. Målsägandebiträde för efterlevande

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ju201.

Reservation 11 (m, fp, kd, c)

13. Information om permissioner m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju293 yrkande 10 och 2004/05:Ju452.

Reservation 12 (m, fp, kd, c)

14. Haverikommission vid dödligt våld

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ju293 yrkande 11.

Reservation 13 (fp)

15. Äldre och funktionshindrade brottsoffer

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju333 yrkande 2 och 2004/05:Ju348 yrkande 2.

Reservation 14 (v, mp)

16. Straffet för överträdelse av besöksförbud

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju293 yrkande 16 och 2004/05:Ju488 yrkande 6.

Reservation 15 (m, fp, kd, c)

17. Elektronisk övervakning av besöksförbud

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju293 yrkande 18, 2004/05:Ju302, 2004/05:Ju330 yrkande 5, 2004/05:Ju395, 2004/05:Ju423 yrkande 2, 2004/05:Ju467 yrkande 3, 2004/05:Ju488 yrkande 10 och 2004/05:Ju509.

Reservation 16 (m, fp, kd, c)

18. Elektronisk övervakning vid villkorlig frigivning

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ju342 yrkande 3.

Reservation 17 (kd)

19. Prövningen av anspråk på brottsskadeersättning

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju261 och 2004/05:Ju292 yrkande 14.

Reservation 18 (m, fp, kd, c)

20. Brottsskadeersättning för sakskada

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju292 yrkande 12 och 2004/05:L292 yrkande 2.

Reservation 19 (fp, c)

21. Förskottering av skadestånd

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju293 yrkande 20, 2004/05:Ju467 yrkande 14, 2004/05:Ju480 yrkande 4 och 2004/05:L338 yrkande 4.

Reservation 20 (fp, kd, c)

22. Befogenheter för särskilda företrädare

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ju330 yrkande 10.

Reservation 21 (m, fp, kd, c)

23. Brottsskadeersättning när gärningsmannen är under 15 år

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om brottsskadeersättning när gärningsmannen är under 15 år. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ju348 yrkande 3.

Stockholm den 1 mars 2005

På justitieutskottets vägnar

Johan Pehrson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Pehrson (fp), Britta Lejon (s), Rolf Olsson (v), Margareta Sandgren (s), Lennart Nilsson (s), Helena Frisk (s), Elisebeht Markström (s), Jeppe Johnsson (m), Göran Norlander (s), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Kerstin Andersson (s), Leif Björnlod (mp), Christer Erlandsson (s), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Utskottets överväganden

I detta betänkande behandlar utskottet ett antal motioner med anknytning till frågor om våldsbrott och brottsoffer. Motionerna har väckts under den allmänna motionstiden år 2004.

Allmänt om brottsoffer

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas tre motionsyrkanden om mera övergripande insatser på brottsofferområdet. Utskottet föreslår, med hänvisning bl.a. till genomförda reformer, att motionsyrkandena avslås. Jämför reservationerna 1 och 2.

I motion Ju202 (m) efterfrågas en ny strategi för stödet till brottsoffer som innebär bl.a. ett tydligt ställningstagande för brottsoffret. I motion Ju258 (m) anføres att brottsoffrens ställning bör stärkas, bl.a. genom förstärkt skydd för utsatta kvinnor. I motion Ju348 (v) begärs att Brottsoffermyndigheten ges i uppdrag att med ett helhetsperspektiv utreda samhällets ansvar för brottsoffer och föreslå åtgärder.

Brottsoffrens behov av skydd och stöd har under de senaste två decennierna varit föremål för en mängd olika utredningar och förslag. Vid behandlingen av regeringens proposition 2000/01:79 Stöd till brottsoffer, där regeringen bl.a. presenterade en strategi för det fortsatta stödet till brottsoffer, ställde sig riksdagen bakom regeringens överväganden och avstyrkte motionsyrkanden liknande vissa av de nu aktuella (bet. 2000/01:JuU20, rskr. 205). Utskottet har därefter vidhållit denna uppfattning, senast i fjolårets betänkande rörande frågor om våldsbrott och brottsoffer (bet. 2003/04:JuU17 s. 8 f.).

År 2003 lade regeringen fram propositionen Ytterligare åtgärder för att motverka våld i nära relationer (prop. 2002/03:70). I propositionen föreslogs bl.a. ändringar i lagen (1988:688) om besöksförbud som innebar att ett besöksförbud skulle kunna avse den gemensamma bostaden samt utvidgas till ett större geografiskt område än vad som tidigare var möjligt. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag och anförde bl.a. att förslaget innebar en god avvägning mellan de utsatta personernas skyddsbehov och regeringsformens krav på att inte i större utsträckning än nödvändigt inskränka enskilda människors rörelsefrihet. De nya reglerna började gälla den 1 september 2003 (bet. 2002/03:JuU17, rskr. 224, SFS 2003:484).

Vidare överlämnade Personssäkerhetsutredningen i januari 2004 sitt slutbetänkande Ett nationellt program om personssäkerhet (SOU 2004:1). I betänkandet föreslås bl.a. att det skall införas ett nationellt program om personssäkerhet. Vidare föreslås i delbetänkandet Nationell handlingsplan – Mot våld i nära relationer (SOU 2002:71) bl.a. en nationell handlingsplan mot våld i nära relationer samt att hotade personer skall kunna bli folkbokförda i särskild ordning med starkare sekretesskydd.

Betänkandena bereds för närvarande inom Justitiedepartementet.

Värt att nämna här är också att Utredningen om Brottsoffermyndigheten i sitt betänkande En översyn av Brottsoffermyndigheten (SOU 2004:61) föreslår bl.a. att Brottsoffermyndigheten ges i uppdrag att ta fram ett nationellt handlingsprogram för arbetet med brottsofferfrågor på central och lokal nivå. Vidare föreslås att myndigheten får en samordningsuppgift för brottsofferfrågornas behandling i samhället.

Betänkandet bereds för närvarande inom Justitiedepartementet.

Regeringen anförde i budgetpropositionen för år 2005 att den även fortsättningsvis kommer att verka för att myndigheterna inom rättsväsendet på olika sätt utvecklar sina insatser för att ge stöd till brottsoffer (prop. 2004/05:1 utg.omr. 4 s. 52). Regeringen har också i regleringsbrev för år 2005, i likhet med de senaste åren, givit Åklagarmyndigheten respektive Rikspolisstyrelsen i uppdrag bl.a. att redovisa de insatser som har genomförts i fråga om bekämpning av våld mot kvinnor och barn. Redovisningen skall innehålla en sammanhållen beskrivning och analys av hur verksamheten har utvecklats och dess resultat.

Utskottet anser att det är av största vikt för brottsoffren att det finns ett väl fungerande rättsväsende, vilket bl.a. innebär att de som begår brott identifieras och lagförs. Vikten av att åtgärder vidtas för att klara upp fler brott får dock inte skymma det faktum att det även behövs åtgärder som är direkt inriktade på att ge brottsoffren stöd. Som framgår av redovisningen ovan har ett flertal sådana åtgärder vidtagits under de senaste åren. Riksdagen har också framhållit detta som en prioriterad uppgift och bl.a. uttalat att våld mot utsatta grupper, såsom kvinnor och barn, är något som skall uppmärksammas särskilt av polis och åklagare (bet. 2004/05:JuU1 s. 39 f., s. 47 f. och s. 59 f.). Utskottet kan också konstatera att ytterligare förslag lämnats av olika utredningar och att dessa förslag är ägnade att bidra till att förbättra situationen för dem som utsatts för brott.

Mot bakgrund av de åtgärder som under senare år har vidtagits på brottsofferområdet samt det beredningsarbete som pågår med dessa frågor ser utskottet inte något behov av att riksdagen föreslår några åtgärder med anledning av nu aktuella motionsyrkanden. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju258 samt motionerna Ju202 och Ju348 i nu behandlade delar.

Åtgärder till skydd för hotade personer

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas motionsyrkanden om åtgärder för att skydda hotade personer, bl.a. inrättandet av ett nationellt program om personsäkerhet, ersättning för kostnader som uppstår i samband med medgivande att använda fingerade personuppgifter, ersättning för vidtagna skyddsåtgärder efter brott, anonymitetsskydd för informatörer samt om larm och trygghetspaket för hotade kvinnor. Utskottet föreslår, bl.a. med hänvisning till pågående beredning i Regeringskansliet, att motionsyrkandena avslås. Jämför reservationerna 3–5.

Nationellt program om personsäkerhet m.m.

I motion Ju292 (fp) efterfrågas olika åtgärder som syftar till att förbättra skyddet för hotade personer, bl.a. ett nationellt personsäkerhetsprogram och ersättning för kostnader som uppstår i samband med medgivande att använda fingerade personuppgifter. I motionerna Ju293 (fp), Ju467 (kd) och L292 (fp) framförs liknande förslag. I motion Ju293 (fp) begärs dessutom att skadeståndersättningen vid grov kvinnofridskränkning även skall omfatta ersättning för vidtagna skyddsåtgärder, såsom byte av lås och installerande av larm m.m.

I motion Ju489 (c) anförs att ett anonymitetsskydd för informatörer bör införas.

Personsäkerhetsutredningen lämnade i januari 2004, som tidigare nämnts, sitt slutbetänkande Ett nationellt program om personsäkerhet (SOU 2004:1). I betänkandet föreslås bl.a. att det skall införas ett nationellt program om personsäkerhet som regleras i en särskild lag. Polisen föreslås få huvudansvaret för programmet. I första hand är programmet tänkt att tillämpas beträffande bevispersoner som medverkar i en förundersökning eller rättegång rörande grov eller organiserad brottslighet. Med bevispersoner avses målsägande och vittnen men även misstänkta och tilltalade. Det är erfarenhetsmässigt i sistnämnda grupp som de mera komplicerade skyddsfrågorna uppkommer. Härutöver får programmet tillämpas beträffande anställda inom rättsväsendet, t.ex. poliser, och deras närstående. Slutligen kan programmet tillämpas även beträffande andra personer, om det föreligger särskilda skäl. Det kan handla om politiker, journalister eller andra exponerade grupper, t.ex. informatörer. Den som beviljas inträde i programmet skall enligt förslaget få hjälp med de säkerhetsåtgärder som bedöms nödvändiga och möjliga att genomföra, t.ex. skyddat boende. Den enskilde skall även få hjälp med myndighetskontakter och annat som krävs för att genomföra programmet.

Vidare sägs i förslaget att den som är föremål för åtgärder i det nya programmet skall ha rätt till ersättning från staten, s.k. personsäkerhetsersättning. Denna ersättning skall lämnas i skäligen utsträckning för utgifter, förlorad arbetsförtjänst, intrång i näringsverksamhet och förlust vid avyttring av egendom som orsakats av åtgärder för förebyggande av brott. Personsäkerhetsersättning skall kunna utgå även till andra personer utanför programmet som riskerar att utsättas för brottslighet som riktar sig mot liv, hälsa, frihet och frid, om det föreligger synnerliga skäl. Det kan t.ex. vara fråga om mycket allvarliga fall av våld i nära relationer. Något krav på att den hotade skall ha bytt identitet bör i det sistnämnda fallet enligt förslaget inte ställas upp, utan möjligheten bör stå öppen också för t.ex. kvarskrivna personer.

I delbetänkandet Ökad effektivitet och rättssäkerhet i brottsbekämpningen (SOU 2003:74) föreslår Beredningen för rättsväsendets utveckling (BRU) att det skall vara möjligt att hemlighålla uppgifter som hänför sig till identiteten hos informatörer som polisen och de andra brottsbekämpande myndigheterna använder i underrättelseverksamhet och brottsutredningsverksamhet. Uppgifterna skall skyddas även under domstolsprocessen genom möjlighet för ett vittne, t.ex. en polisman, att vägra att yttra sig i syfte att inte röja identiteterna. Av rättssäkerhetsskäl skall domstolen dock kunna besluta att vittne skall avslöja identiteten, om det finns synnerliga skäl. För det fall att informatören själv skall vittna i domstol skall vanliga bestämmelser gälla, exempelvis om skyldigheten att uppge sitt namn.

Betänkandet bereds för närvarande inom Justitiedepartementet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det finns skäl att förbättra skyddet för hotade personer. De förslag som Personsäkerhetsutredningen och BRU lagt fram ligger väl i linje med motionsönskemålen. Utskottet anser att det inte behövs någon åtgärd från riksdagens sida. Motionerna Ju292, Ju293, Ju467, Ju489 och L292 i nu behandlade delar avstyrks.

Trygghetspaket för hotade kvinnor

I motion Ju467 (kd) begärs att hotade kvinnor i större utsträckning skall förses med bättre och mer utvecklade hjälpmedel samt trygghetspaket, larm och pepparsprej. I motion Ju488 (m) begärs att hotade kvinnor i större utsträckning skall utrustas med bl.a. larmpaket.

Det är polisens uppgift att ge skydd åt hotade och förföljda personer. Sådana personer kan utrustas med särskilda s.k. trygghetspaket som polisen tillhandahåller. Det finns drygt 400 trygghetspaket i landet. Ett trygghetspaket består av en väska som innehåller bl.a. mobiltelefon och larmanordningar. Enligt vad utskottet inhämtat har trygghetspaketen numera försetts med larmtelefoner som är kopplade till GSM-telesystemet.

Är det fråga om mycket allvarliga hot är det möjligt för den hotade personen att bl.a. få livvaktsskydd. På grund av de höga kostnaderna och intrånget i den hotade personens privatliv är det emellertid relativt ovanligt att den möjligheten används.

Under åren 1993–1997 bedrevs försök med att förse hotade och förföljda personer med pepparsprej i självförsvarssyfte. I samband med tidigare behandling av motionsyrkanden liknande de nu aktuella (bet. 2002/03: JuU11 s. 14 f.) inhämtade utskottet från Rikspolisstyrelsen att erfarenheterna av försöksverksamheten inte var särskilt goda. För att kunna förse hotade personer med pepparsprej krävs att de beviljas tillstånd att inneha vapen. Vid prövning av tillståndsfrågan framkom under försöksperioden inte sällan uppgifter om brister i den skyddade personens vandel, vilket hindrade att tillstånd beviljades. Härtill kom att många hade svårt med handhavandet av sprejen. Bland annat dessa omständigheter medförde att få kvinnor utnyttjade möjligheten att disponera pepparsprejen i självförsvarssyfte.

Rikspolisstyrelsen redovisade i januari 2004 ett regeringsuppdrag att undersöka lämpligheten och möjligheten att inleda en ny försöksverksamhet med tårgas- och pepparsprej för hotade personer (Ju2003/3168/PO, Ju2003/6805/PO och Ju2003/7369/PO). I redovisningen avstyrker Rikspolisstyrelsen en sådan försöksverksamhet. Rikspolisstyrelsen anser att tillstånd för innehav av pepparsprej även fortsättningsvis bör prövas enligt gällande vapenlagstiftning. Pepparsprejen skall upphandlas genom Rikspolisstyrelsens försorg och vara ett komplement till trygghetspaketet. Rikspolisstyrelsen bör årligen följa upp användningen av pepparsprejen.

Enligt vad utskottet har inhämtat pågår upphandling av pepparsprej genom Rikspolisstyrelsens försorg i syfte att erbjuda även detta skydd i trygghetspaketet. En ändring har även gjorts i vapenförordningen (1996:70) som innebär att hotade kvinnor som söker tillstånd att inneha pepparsprej inte behöver betala ansökningsavgiften (SFS 2004:616).

Utskottet behandlade liknande yrkanden senast i mars 2004 (bet. 2003/04: JuU17 s. 12 f.). Utskottet kunde bl.a. konstatera att det inom polisorganisationen finns ett ganska stort antal trygghetspaket som hotade och förföljda kvinnor kan förse med. Dessa trygghetspaket är också föremål för materiella uppgraderingar. När det gällde frågan om att förse hotade kvinnor med pepparsprej hänvisades bl.a. till det ovan nämnda utredningsuppdraget till Rikspolisstyrelsen. Mot bakgrund härav ansåg utskottet att det vid denna tidpunkt inte fanns skäl för något uttalande i frågan.

Utskottet har inte ändrat uppfattning sedan den föregående behandlingen av frågan. Utskottet ser dock positivt på att hotade kvinnor fortsättningsvis erbjuds pepparsprej genom polisens försorg. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna i Ju467 och Ju488 i nu behandlade delar.

Europeiskt samarbete för bättre skydd av brottsoffer

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas tre motionsyrkanden som rör arbetet med brottsofferfrågor inom EU. Utskottet föreslår, med hänvisning till det arbete som pågår inom EU, att motionsyrkandena avslås. Jämför reservation 6.

I motion Ju480 (kd) anförs att arbetet med att utveckla det europeiska samarbetet för bättre brottsofferskydd måste fortsätta. I motion Ju292 (fp) och motion Ju485 (fp) anförs att Sverige bör verka för ett gemensamt EU-program för vittnesskydd och brottsoffers säkerhet.

EU har på brottsofferområdet vidtagit ett flertal åtgärder, bl.a. har Europeiska unionens råd den 15 mars 2001 antagit rambeslut 2001/220/RIF om brottsoffrens ställning i straffrättsliga förfaranden. Rambeslutet innebär att brottsoffer skall ha möjlighet att yrka ersättning från gärningsmannen under det straffrättsliga förfarandet. Rambeslutet medförde inte behov av några lagstiftningsåtgärder i Sverige.

Innebörden av rådets direktiv 2004/80/EG av den 29 april 2004 om ersättning till brottsoffer är bl.a. att alla medlemsstater skall införa ett system för statlig ersättning till brottsoffer. Vidare skall visst samarbete mellan myndigheterna i de olika staterna ske för att underlätta förfarandet för den som söker ersättning efter att ha drabbats av brott i en annan medlemsstat än den han eller hon normalt vistas i. Direktivet skall införlivas i den nationella lagstiftningen senast den 1 januari 2006.

En andra fas av EU:s Daphneprogram har inletts. Daphne II pågår under perioden 2004–2008, och syftet är att förebygga våld mot barn, ungdomar och kvinnor samt att skydda våldsoffer och riskgrupper. Budgeten uppgår till totalt 50 miljoner euro.

Här kan även nämnas Agis, som är ett ramprogram för polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Programmet skall bl.a. stödja projekt som rör samarbete mellan medlemsstater för att nå ett effektivt skydd för brottsoffrens intressen vid straffrättsliga förfaranden.

Inom det europeiska samarbetet pågår även arbete på vittnesskyddsområdet. Europeiska unionens råd antog den 23 november 1995 en resolution om skydd av vittnen inom ramen för kampen mot den organiserade internationella brottsligheten (95/C 327/04). Medlemsländerna uppmanas i resolutionen att garantera vittnen och deras anhöriga erforderligt skydd.

Enligt rekommendation 25 i EU:s strategi inför det nya årtusendet om förebyggande och bekämpning av den organiserade brottsligheten bör det utarbetas förslag till ett instrument om rättslig ställning och skydd för de vittnen och de personer som medverkar i eller som har medverkat i kriminella organisationer och som är beredda att samarbeta med rättssystemet. Den sektorsövergripande arbetsgruppen mot organiserad brottslighet har i

en rapport (10925/03 CRIMORG 49) om genomförandet av strategin för rådet konstaterat att initiativ till rättsliga instrument ännu inte har tagits, varför rekommendationen inte har följts. Som en första åtgärd bör man enligt arbetsgruppen överväga att påbörja arbetet med ett rambeslut. Som en andra åtgärd bör man med beaktande av medlemsstaternas och Europols erfarenheter utarbeta en EU-modell för avtal och riktlinjer som kan utnyttjas bilateralt eller, om så erfordras, multilateralt. Arbetsgruppen uppmanar i rapporten kommissionen att inleda en undersökning om medlemsstaternas gällande lagstiftning. Rådet rekommenderas att därefter, beroende på vad undersökningen kommer fram till, undersöka behovet av ytterligare åtgärder på europeisk nivå.

I det tidigare nämnda slutbetänkandet från Personsäkerhetsutredningen konstateras att ett viktigt inslag i personsäkerhetsarbetet är att flytta den hotade personen långt bort från själva hotet. Sverige är dock ett relativt litet land, och det är därför inte alltid lätt att uppnå tillräcklig säkerhet vid flyttning inom landet. I betänkandet noteras vidare att några rutiner för utbyte mellan Sverige och andra länder inte finns i dag eftersom internationellt samarbete på detta område regelmässigt förutsätter att de länder som deltar har ett fullt utbyggt nationellt handlingsprogram. När det svenska programmet om personsäkerhet antagits öppnas därför nya möjligheter till samarbete med andra länder (SOU 2004:1 s. 157 f.).

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motsvarande yrkanden om att utveckla det europeiska samarbetet för bättre brottsoffskydd, senast i mars 2004 (bet. 2003/04:JuU17 s. 10 f.). Utskottet ansåg då att motionsyrkandena var tillgodosedda genom det arbete som regeringen redan bedrev och planerade att fortsätta att driva inom EU rörande brottsoffrens situation.

Utskottet har inte ändrat sin tidigare inställning i denna fråga. Motionerna Ju292, Ju480 och Ju485 i här behandlade delar avstyrks.

Straffrättsligt skydd

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas ett antal motionsyrkanden med straffrättslig anknytning till brottsofferområdet. Det rör sig huvudsakligen om utvärdering av kvinnofridsreformen, straffskärpning vid kvinnomisshandel och allmänt åtal vid förolämpning som riktar sig mot någons könsidentitet eller sexuella läggning. Utskottet föreslår, med hänvisning bl.a. till vidtagna åtgärder och pågående arbete, att samtliga motionsyrkanden avslås. Jämför reservationerna 7–9.

Utvärdering av kvinnofridsreformen m.m.

I motion Ju467 (kd) begärs en utvärdering av kvinnofridsreformen. I motion Ju286 (m) efterfrågas en utvärdering av lagstiftning som rör våld mot kvinnor.

Vid riksmötet 1997/98 lade regeringen fram propositionen Kvinnofrid (prop. 1997/98:55). Propositionen innehöll förslag till åtgärder mot våld mot kvinnor, prostitution och sexuella trakasserier i arbetslivet. Utskottet behandlade förslagen i betänkandet Kvinnofrid (bet. 1997/98:JuU13).

I enlighet med ett av regeringen i propositionen framlagt förslag infördes i 4 kap. brottsbalken en ny paragraf, 4 a §, som upptar bestämmelser om brotten grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Paragrafen erhöll en ny lydelse den 1 januari 2000 (prop. 1998/99:145, bet. 1999/2000:JuU3).

Enligt lagrummet gäller att den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken (alltså brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid samt sexualbrott) mot en närstående eller tidigare närstående person döms, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla, för grov fridskränkning till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Har gärningarna begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, skall han i stället dömas för grov kvinnofridskränkning till samma straff.

Av förarbetena till bestämmelsen framgår att ett huvudsakligt motiv för denna varit att införa ett nytt brott som markerar det särskilt straffvärda i en långvarig och upprepad kränkning av en annan person och där förfarandet består av en serie i och för sig straffbelagda gärningar (prop. 1997/98:55 s. 74).

I maj 2000 publicerade Brottsförebyggande rådet (BRÅ) rapporten Grov kvinnofridskränkning – En kartläggning (BRÅ-rapport 2000:11). Enligt BRÅ var det ännu för tidigt att dra några långtgående slutsatser om hur den nya lagstiftningen fungerar, men BRÅ konstaterade samtidigt att domstolarna betraktat brottet som särskilt allvarligt.

För att förstärka sitt arbete med att motverka våld mot kvinnor inrättade regeringen i maj 2000 Nationellt råd för kvinnofrid. I juni 2003 överlämnade rådet sin slutrapport, Råd för kvinnofrid till regeringen. I rapporten ges råd till regeringens enskilda statsråd i syfte att åskådliggöra hur Nationellt råd för kvinnofrid ser på kvinnofridsfrågorna. Till justitieministern ges bl.a. rådet att ta initiativ till en utvärdering av de gångna årens rättspraxis i kvinnofridsmål.

Utredningen om kvinnofridsuppdragen överlämnade sitt betänkande Slag i luften – En utredning om myndigheter, mansvåld och makt i december 2004 (SOU 2004:121). I utredningens uppdrag låg att följa upp och ur ett könsmaktsperspektiv utvärdera de myndighetsgemensamma uppdrag och de uppdrag till enskilda myndigheter som gavs i samband med propositionen

Kvinnofrid. Utvärderingen visar att myndigheterna utfört en del av uppdragen, medan andra inte utförts. De myndighetspecifika uppdragen har i större utsträckning än de myndighetsgemensamma genomförts av myndigheterna, många har dock genomförts på ett sätt som inte är tillfredsställande.

Betänkandet bereds inom Näringsdepartementet.

I december 2004 överlämnade utredningen Ombildning av Rikskvinnocentrum betänkandet Nytt nationellt kunskapscentrum – ombildning av RKC (SOU 2004:117). I betänkandet föreslås ett nytt nationellt centrum för kvinnor som våldtagits och misshandlats. Tanken är att centret skall drivas av staten permanent och att det skall fungera som ett kunskaps- och resurscentrum om mäns våld mot kvinnor och våld i samkönade relationer. Centrumets övergripande mål skall vara att motverka våld mot kvinnor och verka för att våldsutsatta kvinnor får ett bra bemötande och stöd. I betänkandet framhålls att centrumet i sina utbildningar samt vid insamling av forskning och spridande av information särskilt skall uppmärksamma kvinnor som misshandlats och våldtagits, barn som bevittnat våld och män som begått misshandel och våldtäkt (SOU 2004:117 s. 100).

Betänkandet bereds inom Näringsdepartementet.

Utskottet behandlade liknande yrkanden förra året (bet. 2003/04:JuU17 s. 14 f.). Utskottet konstaterade då att det pågående arbetet med att utvärdera bl.a. de uppdrag till enskilda myndigheter som gavs i samband med kvinnofridspropositionen inte bör föregripas. Vad gäller kvinnofridsbrottet menade utskottet att en utvärdering, för att vara meningsfull, bör avvaktas ytterligare en tid.

Utskottet har inhämtat att frågan om översyn av kvinnofridslagstiftningen är aktuell inom Justitiedepartementet. Översynen kommer att inledas efter remiss och beredning dels av betänkandena Slag i luften – En utredning om myndigheter, mansvåld och makt (SOU 2004:121) samt Nytt nationellt kunskapscentrum – ombildning av RKC (SOU 2004:117), dels av en redovisning som BRÅ kommer att lämna avseende en delredovisning av ett regeringsuppdrag som går ut på att utvärdera tillämpningen av lagen om besöksförbud. Översynen planeras att inledas under år 2006.

Utskottet konstaterar att en sådan översyn som efterfrågas i motionerna planeras. Utskottet anser att motionsyrkandena får anses vara tillgodosedda. Utskottet avstyrker motion Ju286 samt motion Ju467 i nu behandlad del.

Straffskalan vid kvinnomisshandel m.m.

I motion Ju488 (m) efterfrågas en straffskärpning för kvinnomisshandel så att fängelsestraff blir påföljden i normalfallet. Vidare anförs att s.k. hedersrelaterade motiv skall ses som en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet för våldsbrott. I motion Ju293 (fp) förordas bl.a. att straffminimum för brottet grov kvinnofridskränkning höjs från fängelse i sex månader till fängelse i ett år.

Enligt 3 kap. 5 § brottsbalken döms den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom i vanmakt eller något annat sådant tillstånd för misshandel till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet grovt, döms enligt 3 kap. 6 § samma balk för grov misshandel till fängelse lägst ett och högst tio år. Vid bedömning av huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningen var livsfarlig eller om gärningsmannen tillfogat svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller eljest visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Enligt 30 kap. 4 § brottsbalken skall rätten vid val av påföljd fästa särskilt avseende vid omständigheter som talar för en lindrigare påföljd än fängelse. Som skäl för fängelse får rätten, utöver brottslighetens straffvärde och art, beakta att den tilltalade tidigare gjort sig skyldig till brott.

Misshandel av normalgraden anses i rättspraxis vara ett brott av sådan art att påföljden normalt skall bestämmas till fängelse. Möjligheten att kombinera villkorlig dom eller skyddstillsyn med samhällstjänst har dock i praxis bedömts vara en tillräckligt ingripande påföljd i vissa fall, även när misshandeln gällt närstående (se bl.a. rättsfallet NJA 2000 s. 17, III).

BRÅ har i rapporten Samhällstjänst – i samhällets tjänst? (BRÅ-rapport 2003:3) redovisat ett regeringsuppdrag att utvärdera de numera permanentade påföljdscombinationerna skyddstillsyn respektive villkorlig dom med samhällstjänst. Utvärderingen är gjord med särskilt fokus på hur samhällstjänstpåföljderna utvecklats och hur de tillämpats rättsligt och praktiskt. I rapporten redovisar BRÅ en analys av 15 000 brottmålsdomar från år 2001, där samhällstjänst utifrån strafflatituden skulle kunna vara aktuell. Analysen visar bl.a. att påföljdscombinationer med samhällstjänst är ungefär lika vanliga som fängelse för misshandel av normalgraden (analysen särredovisar inte misshandel mot kvinnor eller barn) och att påföljder med samhällstjänst även förekommit vid grov kvinnofridskränkning.

Vad gäller frågan om hedersrelaterade brott gäller allmänt enligt 29 kap. 2 § brottsbalken att domstolarna skall, såsom försvärande omständighet vid bedömning av straffvärdet, vid sidan om vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beakta bl.a. om den tilltalade visat särskild hänsynslöshet eller om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person. I det sistnämnda fallet avses med barn varje person under 18 år. Till kretsen av närstående räknas, förutom barnets mor och far, även fosterföräldrar, sammanboende samt vissa andra vuxna som barnet har en förtroendefull relation till, exempelvis mor- och farföräldrar, mostrar och fastrar (prop. 2002/03:53 s. 111 f., bet. 2002/03:SoU15 s. 45 f.). Lagrummet innehåller dock ingen straffskärpningsgrund som uttryckligen tar sikte på hedersrelaterat våld.

I sammanhanget kan även nämnas att regeringen i budgetpropositionen för år 2005 uttalade att vissa brottstyper på grund av sin karaktär skall uppmärksammas särskilt av polisen. En sådan typ av brott är våld mot utsatta grupper (prop. 2004/05:1 utg.omr. 4 s. 41). Därutöver anförde reger-

ingen att hedersrelaterat våld mot och mellan ungdomar bör uppmärksammas särskilt. Vidare har inom politikområdet Integrationspolitik 120 miljoner kronor avsatts under perioden 2003–2006 för insatser för ungdomar som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld. Även Brottsoffermyndigheten gör insatser mot sådant våld genom att bl.a. sprida information och genom att ge ekonomiskt stöd till organisationer som gör insatser på området. Myndigheten stöder också forskning som kan öka kunskaperna på området (s. 55).

Inom Justitiedepartementet har en allmän översyn av påföljdssystemet påbörjats, bl.a. skall frågor om påföljdsval och innehållet i de olika påföljderna övervägas.

Utskottet har tidigare behandlat liknande motioner om att påföljden vid kvinnomisshandel i normalfallet bör vara fängelse (bet. 2002/03:JuU11 s. 18 f.). Utskottet konstaterade då bl.a. att dessa brott i praxis betraktas som brott av sådan art att påföljden normalt skall bestämmas till fängelse, även om det i enskilda relativt lindriga fall kan finnas omständigheter som talar för en icke frihetsberövande påföljd. Detta är en fråga för rättstillämparen.

Utskottet har inte ändrat sin tidigare inställning i frågan. Det är alltså alltjämt utskottets uppfattning att det bör vara en fråga för domstolarna att avgöra i vilka fall normalpåföljden fängelse bör frångås. Utskottet anser vidare att den gällande lagstiftningen om försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ger domstolarna tillräckligt utrymme att beakta uttryck för s.k. hedersrelaterad brottslighet. Även i fråga om grov kvinnofridskränkning ger den nuvarande straffskalan utrymme för en nyanserad straffmätning. Motionerna Ju293 och Ju488 i nu behandlade delar avstyrks.

Förolämpning

I motionerna Ju435 (s), Ju448 (fp, v, c, mp) och L295 (fp) begärs att förolämpning skall falla under allmänt åtal även när gärningen tar sikte på någons könsidentitet eller sexuella läggning samt att en översyn skall göras av hur bestämmelsen i 5 kap. 5 § 4 brottsbalken tillämpas i praktiken. I motionerna Ju316 (v) och U257 (v) framförs liknande förslag.

I motion Ju488 (m) begärs att brottet förolämpning generellt skall falla under allmänt åtal.

Alla brott som inte uttryckligen är undantagna hör enligt 20 kap. 3 § rättegångsbalken under allmänt åtal. Att ett brott faller under allmänt åtal innebär att målsäganden inte behöver ange brottet till åtal för att åklagaren skall väcka åtal.

I brottsbalken är ärekränkingsbrotten i 5 kap. undantagna från allmänt åtal. Det innebär bl.a. att förolämpning inte får åtalas av annan än målsäganden. Detta gäller dock inte undantagslöst. Om brottet riktar sig mot någon som är under 18 år eller om målsäganden anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl anses påkallat ur allmän synpunkt, får åklagare enligt 5 kap. 5 § brottsbalken åtala bl.a. för förolämpning mot någon med anspel-

ning på hans eller hennes ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse samt såsom stadgas i punkt 4 för förolämpning med anspelning på hans eller hennes homosexuella läggning.

Den parlamentariskt sammansatta Diskrimineringskommittén (dir. 2002:11, 2003:69) skall bl.a. behandla frågan om användningen av termen sexuell läggning i syfte att åstadkomma en konsekvent användning av den i lagstiftningen. Kommittén skall även överväga om detta begrepp bör ersätta termerna homosexualitet och homosexuell läggning i författningar där detta kan aktualiseras. Kommittén skall också kartlägga och analysera behovet av och formerna för en reglering av ett förbud mot diskriminering av s.k. transpersoner. Kommittén skall därvid belysa fördelar och problem med att införa en sådan reglering. Den skall vidare ta ställning till vilken personkrets som skall omfattas av ett eventuellt förbud och hur ett sådant förbud lämpligen kan avgränsas och sanktioneras, samt hur det skall förhålla sig till förbudet mot könsdiskriminering. Kommittén skall enligt tilläggsdirektiv (dir. 2005:8) redovisa sitt uppdrag senast den 31 januari 2006.

Utskottet har tidigare vid ett flertal tillfällen behandlat frågan om förolämpning skall falla under allmänt åtal och om en utvidgning av undantags-situationerna i 5 kap. 5 § brottsbalken till att även omfatta könsidentitet eller sexuell läggning (bet. 2003/04:JuU16 s. 10 f.). Utskottet ansåg då att Diskrimineringskommitténs arbete inte borde föregripas och att åtalsbestäm-melsen i 5 kap. 5 § brottsbalken är ändamålsenligt utformad och avstyrkte bifall till motionsyrkandena.

Utskottet är alltjämt av denna uppfattning, och utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju316, Ju435, Ju448, Ju488, U257 och L295.

Myndigheternas åtgärder

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas ett antal motionsyrkanden som främst rör polisens och åklagarnas arbete med våld mot kvinnor och med brottsoffer, målsägandebiträde för efterlevande, myndigheternas information om permissioner, haverikommission vid dödligt våld mot kvinnor samt våld mot äldre och funktionshindrade. Utskottet föreslår, bl.a. med hänvisning till vidtagna åtgärder, gällande lagstiftning och pågående beredning, att samtliga motionsyrkanden avslås. Jämför reservationerna 10–14.

Polisens och åklagarnas insatser

I motion Ju293 (fp) anförs att polisens och åklagarnas rutiner och arbetsmetoder vid våld och hot mot kvinnor bör förbättras. I motion Ju455 (kd) begärs en uppföljning och utvärdering av Rikspolisstyrelsens handlingsplan

om brottsoffrens situation. I motion Ju202 (m) begärs att informationen från åklagarna till målsäganden förbättras genom ändringar i förundersökningskungörelsen (1947:948). I motion Ju443 (fp) föreslås att specialiståklagare för familjerelaterade brott skall inrättas.

I anslutning till antagandet av propositionen Stöd till brottsoffer (prop. 2000/01:79) gav regeringen i juni 2001 ett stort antal myndigheter olika uppdrag i syfte att förverkliga regeringens intentioner. Bland annat gavs Rikspolisstyrelsen och riksåklagaren i uppdrag att upprätta handlingsplaner för hur myndigheterna i fortsättningen avser att arbeta för att se till att berättigade krav från brottsoffer på myndigheterna uppfylls. I uppdragen ingick också att riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen i samråd skulle utarbeta en metod för kvalitetssäkringsarbete på brottsofferområdet. Rikspolisstyrelsen och riksåklagaren redovisade sina respektive uppdrag i februari 2003.

Rikspolisstyrelsen redovisar i sin handlingsplan ett antal konkreta åtgärder avseende det fortsatta brottsofferarbetet inom polisen. Det rör bl.a. åtgärder för att förbättra samverkan mellan polismyndigheterna och andra myndigheter, organisationer och andra aktörer i lokalsamhället, bättre rutiner för att kunna göra tidiga och kontinuerliga hot- och riskbedömningar, åtgärder för att säkerställa en effektiv förundersökningsledning samt åtgärder för att säkerställa att brottsoffer får relevant, begriplig och fortlöpande information i det egna ärendet.

Av budgetpropositionen för år 2005 framgår att Rikspolisstyrelsen och riksåklagaren har analyserat och redovisat arbetet med brottsofferfrågor och utöver att ha tagit fram ovan nämnda handlingsplaner även har genomfört utbildning av personal i samverkan med Brottsoffermyndigheten, samt utarbetat metoder för kvalitetssäkring på brottsofferområdet. Utbildningarna har fokuserat på bemötande och informationsfrågor, men också på vilket stöd som finns att få från andra myndigheter och ideella organisationer (prop. 2004/05:1 utg.omr. 4 s. 53).

I regeringens regleringsbrev avseende Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen för år 2005 har myndigheterna – i likhet med de senaste åren – givits i uppdrag bl.a. att redovisa de insatser som har genomförts i fråga om bekämpning av våld mot kvinnor och barn. Redovisningen skall innehålla en sammanhållen beskrivning och analys av hur verksamheten har utvecklats och dess resultat.

I sammanhanget kan även nämnas att förundersökningskungörelsen (1947:948) ändrats i syfte att ge brottsoffer bättre information från polis och åklagare i samband med förundersökningen (SFS 2001:232). Ändringarna innebär bl.a. att en skyldighet införts att informera målsäganden om reglerna om stödperson i rättegångsbalken och att målsäganden skall underrättas om att åklagaren under vissa förutsättningar kan föra talan om enskilt anspråk i anledning av brott.

En särskild utredare har tillsatts med uppdrag att göra en översyn av lagen (1988:609) om målsägandebiträde. I uppdraget ingår bl.a. att kartlägga i vilken utsträckning som målsäganden, i enlighet med bestämmelsen i 13 a § förundersökningskungörelsen, ges information om möjligheten att få ett målsägandebiträde förordnat (dir. 2005:19).

När det gäller frågan om specialiståklagare kan konstateras att det i dag finns särskilda familjevårdsenheter i vilka åklagare och särskilt utbildade poliser ingår. Riksåklagaren anger i sitt budgetunderlag för åren 2005–2007 ett behov av 20 specialiståklagare som en förstärkning av bekämpningen av våld mot barn och kvinnor. Vidare kan nämnas att Utredningen om kvinnofridsuppdragen föreslår att samtliga myndigheter som omfattades av Kvinnofridspropositionen, bl.a. Åklagarmyndigheten, skall inrätta permanenta specialenheter på myndigheterna mot mäns våld mot kvinnor och barn (SOU 2004:121 s. 227 f.).

Utskottet har tidigare behandlat liknande yrkanden om polisens arbete med att bekämpa våld mot kvinnor, senast i mars 2004 (bet. 2003/04:JuU17 s. 16 f.). Efter att ha understrukit hur viktigt polisens arbete med denna fråga är konstaterade utskottet att flera olika åtgärder vidtagits och att ett omfattande arbete alltjämt pågår inom polisen vad gäller insatser för att bekämpa sådant våld. Utskottet underströk betydelsen av att detta arbete fortsätter och intensifieras. Ett tillkännagivande från riksdagen i denna fråga var emellertid inte påkallat.

Utskottet vill ånyo understryka hur viktiga polisens insatser och arbetsmetoder för att bekämpa våld mot kvinnor är. Detsamma gäller för åklagarna. Utskottet konstaterar att det, i likhet med när utskottet senast behandlade frågan, har vidtagits åtgärder och att det alltjämt pågår ett omfattande arbete hos de berörda myndigheterna i de aktuella frågorna. När det gäller frågan om information till brottsoffer har, som framgått ovan, förbättringar av regelverket skett på senare tid. Utskottet kan därför inte se något behov av att riksdagen uttalar sig i dessa frågor. Motion Ju443 samt motionerna Ju202, Ju293 och Ju455 i nu behandlade delar bör avslås av riksdagen.

I motion Ju342 (kd) anförs bl.a. att polisens användning av geografisk informationsteknik bör utvecklas i syfte att skydda kvinnor som utsätts för brott i hemmet.

Enligt vad utskottet har inhämtat används i dag flera olika geografiska informationssystem inom polisen, t.ex. KC-karta, som är ett kartstöd innehållande olika sorters kartor för geografisk presentation av hämdelser och resurser med aktuell status. Detta stöd är tillgängligt i polisens ledningscentraler. Ett system med automatisk GPS-positionering av polisfordon håller därtill på att införas vid landets polismyndigheter.

Utskottet kan konstatera att polisen i sin verksamhet använder sig av geografisk informationsteknik och utgår från att polisen även i framtiden kommer att ta tillvara de möjligheter som teknikutvecklingen öppnar för att

skydda utsatta grupper. Utskottet kan därför inte se något behov av att riksdagen uttalar sig i dessa frågor. Motion Ju342 i nu behandlade delar bör avslås av riksdagen.

Målsägandebitråde för efterlevande

I motion Ju201 (m) begärs en möjlighet att förordna målsägandebitråde för efterlevande till någon som dödats genom brott.

För att målsägandebitråde skall kunna förordnas krävs först och främst att den som skall ha biträdet kan betraktas som målsägande. Av 20 kap. 8 § fjärde stycket rättegångsbalken följer att målsägande är den mot vilken brott har blivit begånget eller som därav blivit förnärad eller lidit skada. För att målsägandebitråde skall kunna förordnas krävs vidare, såvitt nu är i fråga, att det med hänsyn till målsägandens personliga relation till den misstänkte eller andra omständigheter kan antas att målsäganden har behov av sådant biträde.

Utskottet har tidigare avstyrkt liknande yrkanden om målsägandebitråde för efterlevande, bl.a. våren 2001 i samband med behandlingen av den ovan nämnda proposition 2000/01:79 Stöd till brottsoffer (bet. 2000/01:JuU20 s. 13). Utskottet höll då med motionären om att efterlevande kan ha behov av stöd i samband med rättegången, och utskottet påpekade att det i den praktiska rättstillämpningen förekommer att efterlevande fått ett målsägandebitråde förordnat. Att införa en möjlighet att förordna målsägandebitråde för den som inte kan betraktas som målsägande framstod emellertid som principiellt tveksamt, en inställning som också regeringen intagit. Utskottet noterade att regeringen i den aktuella propositionen aviserade en översyn av målsägandebiträdesinstitutet och ansåg att denna borde avvaktas.

Därefter föreslog Osmo Vallo-utredningen i sitt betänkande Osmo Vallo – utredning om en utredning (SOU 2002:37) en utvidgning av möjligheterna att förordna målsägandebitråde för efterlevande. I betänkandet föreslogs en rätt till målsägandebitråde för efterlevande till någon som avlidit antingen under förvaring i polisarrest eller genom något som en anställd inom polisen gjort i tjänsten. Motsvarande föreslogs gälla om någon skadats allvarligt (s. 153 f.).

Utskottet behandlade senast frågan om målsägandebitråde för efterlevande i mars 2004 (bet. 2003/04:JuU17 s. 23). Utskottet fann då inte anledning att frångå sina tidigare uttalanden i frågan.

Regeringen har nyligen beslutat om en översyn av lagen (1988:609) om målsägandebitråde, som utskottet tidigare nämnt (dir. 2005:19). Uppdraget innefattar emellertid inte att överväga frågan om efterlevandes rätt till målsägandebitråde.

Regeringen har tillsatt en utredning som bl.a. skall se över behovet av rättsligt biträde – för efterlevande eller någon som allvarligt skadats – i situationer där någon skadats allvarligt eller avlidit vid polisingripanden utan att det finns misstanke om brott (dir. 2004:180). Utredningen skall redovisa sitt uppdrag senast den 31 december 2005.

Utskottet finner inte anledning att föregripa den pågående utredningen. Utskottet avstyrker motion Ju201.

Information om permissioner m.m.

I motion Ju293 (fp) begärs att brottsutsatta kvinnor skall ha rätt att få information om gärningsmannens permissioner och frisläppande samt att kriminalvården bör vara skyldig att underrätta åklagare om fall där förutsättningar för besöksförbud finns i samband med att gärningsmannen vistas utanför anstalten eller frigges.

Av 32 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL) följer att en förutsättning för att den intagne skall beviljas permission är att det inte föreligger någon påtaglig fara för fortsatt brottslighet. För permissionen får också ställas de villkor som kan anses erforderliga.

Av 35 § KvaL följer att om en intagen avtjänar straff för ett brott som har riktat sig mot någons liv, hälsa, frihet eller frid skall målsäganden tillfrågas om han eller hon vill bli underrättad bl.a. om den intagne får permission, uteblir efter permission eller annan vistelse utanför anstalten, rymmer eller när denne frigges. En begärd underrättelse behöver inte lämnas angående en planerad vistelse utanför anstalten när en underrättelse på grund av beslutad bevakning eller andra förhållanden framstår som uppenbart obehövlig. Detsamma gäller när en underrättelse kan befaras medföra fara för den intagnes liv eller hälsa. Underrättelse till målsägande angående frigivning skall lämnas i lämplig tid före frigivningen och i andra fall så tidigt som möjligt. Underrättelsen skall utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet.

I promemorian Barnen i brottets skugga (Ds 2004:56) föreslås att en bestämmelse införs bl.a. i KvaL som innebär att målsäganden i vissa situationer skall informeras särskilt om de regler som gäller för meddelande av besöksförbud. I promemorian avvisas däremot Personsäkerhetsutredningens förslag i delbetänkandet Nationell handlingsplan mot våld i nära relationer (SOU 2002:71) om att det skulle införas en skyldighet för kriminalvården att underrätta åklagaren om förutsättningarna för ett besöksförbud kunde antas föreligga i något av de fall som omfattas av 35 § KvaL. I promemorian framhålls i stället att det är viktigt att målsäganden själv medverkar till ansökan och står bakom beslutet om besöksförbud. Ett beslut som den utsatta personen inte själv vill ha fyller knappast någon funktion. Däremot kan det finnas skäl att i ett senare skede, dvs. efter det att rättsprocessen avslutats, påminna målsäganden om möjligheten att ansöka om besöksförbud (s. 52 f.).

En proposition baserad på promemorian är avsedd att avlämnas i maj 2005.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden tidigare, nu senast i mars 2004 (bet. 2003/04:JuU17 s. 19 f.). Utskottet fann då inte anledning att frånga tidigare uttalanden som går ut på att motionsönskemålet får anses vara tillgodosett genom den gällande lagstiftningen rörande information vid permissioner. Vidare anförde utskottet att nuvarande regler ger kriminalvården goda möjligheter att ta hänsyn till brottsoffer vid beviljande av permissioner.

Utskottet är alltjämt av denna uppfattning, och utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju293 i nu behandlad del.

I motion Ju452 (fp) begärs att brottsoffret skall få inflytande över gärningsmannens placering på viss kriminalvårdsanstalt eller rättspsykiatrisk klinik.

I en rapport till regeringen med anledning av ett utredningsuppdrag avseende sjukvårdsinrättningar för viss rättspsykiatrisk vård (dnr 50-654/04) föreslår Socialstyrelsen bl.a. att en allmän bestämmelse införs i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård innebärande att all rättspsykiatrisk vård skall bedrivas så att den tillgodoser en god säkerhet i verksamheten. Vidare bör av bestämmelsen framgå att kravet på god säkerhet särskilt avser målsägandes och andra personers personliga säkerhet och fysiska eller psykiska hälsa.

Rapporten bereds för närvarande i Socialdepartementet.

Den parlamentariskt sammansatta Kriminalvårdskommittén har tillsatts för att utarbeta förslag till en ny kriminalvårdslag. Utredningen skall dels göra en genomgripande översyn av regelverket i sak, dels se över den lagtekniska och språkliga utformningen. Kommittén skall redovisa sitt uppdrag till regeringen senast den 1 juni 2005 (dir. 2002:90, dir. 2004:33).

Utskottet delar uppfattningen att brottsoffers säkerhet är en viktig fråga och att verkställigheten av fängelsestraff respektive rättspsykiatrisk vård har betydelse i detta avseende. Utskottet kan också konstatera att säkerheten inom den rättspsykiatriska vården uppmärksammats av Socialstyrelsen och att hela kriminalvårdslagstiftningen är föremål för översyn. Utskottet kan mot denna bakgrund inte se någon anledning för riksdagen att nu ta något initiativ i dessa frågor, och utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju452.

Haverikommission vid dödligt våld

I motion Ju293 (fp) begärs att det skall tillsättas en haverikommission varje gång en kvinna mister livet genom ett brott begånget av en närstående.

Genom ett regeringsbeslut i september 2003 (S2003/7117/ST) gavs Socialstyrelsen i uppdrag att bl.a. med avseende på sekretesshinder och organisation utreda och analysera förutsättningarna för att utforma ett system för dödsfallsutredningar när barn skadats av svår misshandel eller dött på grund av mord, dråp eller misshandel. I rapporten Dödsfalls- och skadatudred-

ningar från oktober 2004 föreslås bl.a. att Socialstyrelsen får ett övergripande och samordnande ansvar för att de aktuella utredningarna inleds, genomförs och återförs till berörda intressenter samt vidare rapporteras till regeringen. Vidare föreslås att verksamheten regleras i en särskild lag och att en i lag stadgad anmälningsplikt för bl.a. socialtjänsten och vissa myndigheter införs. I rapporten förordas även att det införs en särskild regel i sekretesslagen (1980:100) med absolut sekretess för uppgifter som förekommer i en dödsfalls- eller skadeutredning samt att meddelarfrihet inte skall råda för sådana uppgifter.

Rapporten bereds för närvarande i Socialdepartementet.

Utskottet har tidigare, senast i mars 2004 (bet. 2003/04:JuU17 s. 26 f.), avstyrkt liknande yrkanden om tillsättande av haverikommission. Utskottet har då ansett att den nyss omnämnda rapporten bör avvaktas.

Utskottet anser att beredningen av Socialstyrelsens rapport inte bör föregripas och föreslår att riksdagen avslår motion Ju293 i nu behandlad del.

Äldre och funktionshindrade brottsoffer

I motion Ju333 (mp) anförs att hetsen, hoten och våldet mot funktionshindrade brottsoffer bör utredas. I motion Ju348 (v) anförs att Brottsoffermyndigheten bör ges i uppdrag att utreda situationen för äldre och funktionshindrade brottsoffer.

Brottsoffermyndigheten publicerade i oktober 2001 en undersökning om våld mot äldre kvinnor och män. Undersökningen Ofrid? Våld mot äldre kvinnor och män – en omfångsundersökning i Umeå kommun visade bl.a. att 16 procent av de äldre kvinnorna och 13 procent av de äldre männen hade utsatts för någon form av våld eller övergrepp vid någon tillfälle efter att de fyllt 65 år.

Utskottet har i det föregående nämnt att regeringen inrättade Nationellt råd för kvinnofrid, som avslutade sin verksamhet år 2003. Bland rådets särskilt prioriterade områden märktes våld mot kvinnor med funktionshinder och våld mot äldre kvinnor. I rapporten Världens sämsta brottsoffer från år 2003 uppmärksammade rådet den utsatta situation som vissa missbrukande och psykiskt sjuka kvinnor befinner sig i i samband med att de blir utsatta för mäns våld. I juni 2003 överlämnade rådet sin slutrapport, Råd för kvinnofrid till regeringen. I rapporten gavs ett antal särskilda råd riktade till enskilda statsråd. Till socialministern gavs bl.a. råden att se över möjligheterna till skydd för misshandlade och hotade kvinnor med funktionshinder samt att utvidga anmälningsplikten inom vården vid misstanke om eller konstaterande av övergrepp som gäller barn till att även avse äldre.

Beträffande funktionshindrade kvinnor som utsätts för våld anförde rådet i slutrapporten bl.a. följande. Kvinnor med funktionshinder löper en stor risk att bli utsatta för våld då de kan sägas var underordnade i samhället dels ur könsaspekten, dels som funktionshindrade. Samhället och handikapprörelsen har också bidragit till denna utveckling då den förda handi-

kappolitiken generellt sett har brustit i köns- och jämställdhetsperspektiv. Förövaren av våld mot kvinnor med funktionshinder är ofta en nära anhörig, personlig assistent eller annan vård- och omsorgspersonal, som kvinnan befinner sig i ett starkt beroendeförhållande till. Det gör att kvinnor med funktionshinder sällan anmäler övergrepp och kan bli mycket ensamma med sina problem. Mörkertalen befaras vara mycket höga. Rådet gav i september 2001 ut skriften När man slår mot det som gör ont – Våld mot kvinnor med funktionshinder.

Beträffande våld mot äldre kvinnor anförde rådet bl.a. följande. Våld mot äldre kvinnor kan ta sig olika uttryck. Mest uppmärksammat är våld och övergrepp i samband med väskryckningar och inbrott i bostad samt våld och övergrepp i äldreomsorgen. Det våld mot äldre kvinnor som uppmärksammas minst är våldet i nära relationer. Förövaren är ofta en manlig familjemedlem, make eller son. Genom att kvinnan sällan söker hjälp eller själv anmäler misshandeln, rymmer data om äldre kvinnor med allra största sannolikhet ett stort mörkertal. Rådet gav i mars 2002 ut skriften Han var väl inte alltid så snäll – Våld mot äldre kvinnor.

Utskottet delar motionärernas oro för äldre och funktionshindrade brottsoffer. Sannolikt är mörkertalen i fråga om den brottslighet som dessa grupper utsätts för höga, vilket understryks i rapporter och undersökningar på området. Kommunerna har i sammanhanget ett stort ansvar för att dessa utsatta gruppers situation uppmärksammas, bl.a. mot bakgrund av att kommunerna är huvudmän för den vård och omsorg som ges dessa grupper. Utskottet utgår från att den kunskap som de ovan redovisade rapporterna innehåller kommer till nytta. Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna Ju333 och Ju348 i nu behandlade delar.

Besöksförbud

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet ett flertal motionsyrkanden som främst rör straffet för överträdelse av besöksförbud och elektronisk övervakning av besöksförbud. Utskottet föreslår, bl.a. med hänvisning till gällande regelverk och att tekniken på området inte är tillräckligt utvecklad, att motionsyrkandena avslås. Jämför reservationerna 15–17.

I flera motioner anfördes att reglerna om besöksförbud på olika sätt bör skärpas. I motionerna Ju293 (fp) och Ju488 (m) begärs att straffet för överträdelse av besöksförbud bör höjas. I motionerna Ju293 (fp), Ju302 (m), Ju330 (c), Ju423 (c), Ju467 (kd), Ju488 (m) och Ju509 (fp) efterfrågas olika åtgärder som syftar till att besöksförbud i vissa situationer skall kunna kombine-

ras med elektronisk övervakning av den som är ålagd besöksförbudet. I motion Ju395 (s) anförs att meddelade besöksförbud skall kunna omfatta en kommun i kombination med elektronisk övervakning.

I februari 2003 presenterade Brottsförebyggande rådet (BRÅ) en uppföljning av lagen (1988:688) om besöksförbud (BRÅ-rapport 2003:2). Utvärderingen visade att kvinnor uppfattar en beviljad ansökan mycket positivt. Besöksförbud kan ha en viss avskräckande effekt, särskilt för de män som inte är så brottsbelastade. Enligt BRÅ borde dock polisen, men även åklagarväsendet, förbättra rutinerna kring ärenden om besöksförbud.

På regeringens uppdrag har Rikspolisstyrelsen i samråd med riksåklagaren ytterligare utvecklat hot- och riskbedömningar i ärenden om våld i nära relationer samt utarbetat rutiner och riktlinjer för polisens arbete med ärenden om besöksförbud. Uppdraget har slutförts, och Rikspolisstyrelsen har tagit fram riktlinjer och rutiner för polisens arbete med dessa ärenden (prop. 2004/05:1 utg.omr. 4 s. 54 f.). Dessa riktlinjer (POL-428-438-5584/03) innebär i frågan om ärenden om besöksförbud bl.a. följande. Polisen och åklagare bör samråda lokalt för att skapa gemensamma rutiner i samband med ansökan om besöksförbud. Tillfälligt omhändertagande med stöd av bestämmelsen i 13 § polislagen (1984:387) bör i större utsträckning kunna tillämpas när polisen t.ex. ingriper mot en man som befaras begå brott mot en kvinna han delar bostad med. Tydlig och mer komplett information bör lämnas till berörda parter i samband med meddelandet av besöksförbud.

Den 1 september 2003 trädde ändringar i lagen om besöksförbud i kraft, som bl.a. innebär att besöksförbud kan avse den gemensamma bostaden och större geografiska områden än tidigare (prop. 2002/03:70, bet. 2002/03:JuU17, rskr. 224, SFS 2003:484). Regeringen gav i juli 2004 BRÅ i uppdrag att under en treårsperiod genomföra en ytterligare utvärdering av tillämpningen av besöksförbudslagstiftningen. BRÅ:s uppdrag är att följa tillämpningen av de utvidgade bestämmelserna i lagen om besöksförbud och även se över hur man kan komma till rätta med överträdelser av besöksförbud. BRÅ skall även uppmärksamma frågan om huruvida de som bryter mot besöksförbud skall övervakas elektroniskt med s.k. fotboja.

Utskottet har tidigare avstyrkt liknande yrkanden om straffskärpning vid överträdelse av besöksförbud, elektronisk övervakning av personer som ålagts besöksförbud och att besöksförbud skall kunna omfatta en hel kommun. Det skedde bl.a. våren 2003 i samband med behandlingen av de ovan nämnda ändringarna i lagen om besöksförbud (bet. 2002/03:JuU17).

Beträffande frågan om straffskärpning för överträdelse av besöksförbud delade utskottet regeringens uppfattning i den aktuella propositionen (prop. 2002/03:70 s. 53) där regeringen inte helt uteslöt att det kunde finnas skäl att införa en särskild straffskala för brott av normalgraden med enbart fängelse och en särskild straffskala för ringa brott som enbart innehåller böter. Regeringen avsåg att återkomma till frågan när reformen utvärderats. Utskottet tillade därutöver att vid så allvarliga överträdelser att straffskalan skulle

anses otillräcklig torde gärningsmannen i regel även ha gjort sig skyldig till andra brottsliga handlingar med relativt högt straffvärde (bet. 2002/03:JuU17 s. 21 f.).

När det gällde de då aktuella motionsyrkandena om elektronisk övervakning delade utskottet regeringens bedömning som gick ut på att tekniken på området – som visserligen har utvecklats genom åren – inte är så utvecklad att ett användande av den framstår som acceptabel vare sig utifrån ett proportionalitetsperspektiv eller med hänsyn till den utsattes trygghet. Utskottet förutsatte dock att regeringen noga följer den tekniska utvecklingen på området och löpande överväger sitt tidigare ställningstagande (bet. 2002/03:JuU17 s. 19 f.).

Beträffande frågan om utsträckande av besöksförbud till en hel kommun delade utskottet regeringens bedömning att området för särskilt utvidgat besöksförbud inte bör knytas till kommunbegreppet. En sådan skulle medföra att den som åläggs besöksförbud i många fall skulle få sin rörelsefrihet inskränkt i större utsträckning än vad som är påkallat (bet. 2002/03:JuU17 s. 16 f.).

Utskottet behandlade senast de nu aktuella frågeställningarna i mars 2004 (bet. 2003/04:JuU17 s. 26 f.). Utskottet fann då inte anledning att frånga sina tidigare uttalanden i frågan.

Utskottet vidhåller alltså sin tidigare inställning beträffande straffskalan för överträdelse av besöksförbud, övervakning med elektronisk kontroll och besöksförbudets geografiska avgränsning. Utskottet avstyrker bifall till motionerna Ju302, Ju395 och Ju509 samt motionerna Ju293, Ju330, Ju423, Ju467 och Ju488 i nu behandlade delar.

I motion Ju342 (kd) begärs att en gärningsman som har dömts för kvinnomisshandel i samband med villkorlig frigivning skall övervakas elektroniskt.

Arbetet i Kriminalvårdskommittén med att utarbeta förslag till en ny kriminalvårdslag pågår som nämnts ovan för närvarande. Utredningen skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 juni 2005 (dir. 2004:33).

Utskottet konstaterar att motionsönskemålet får anses ligga inom ramen för Kriminalvårdskommitténs uppdrag. Utskottet anser att kommitténs arbete inte bör föregripas och föreslår att riksdagen avslår motion Ju342 i nu behandlad del.

Skadestånd och brottsskadeersättning

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas ett antal motionsyrkanden om skadestånd vid brott och brottsskadeersättning. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett tillkännagivande av innebörd att det bör göras en översyn av möjligheterna att få brottsskadeersättning i de fall där gärningsmannen är under 15 år. Såvitt gäller övriga motionsyrkanden föreslår utskottet, bl.a. med hänvisning till att nuvarande regelverk är lämpligt utformat, att de avslås av riksdagen. Jämför reservationerna 18–21.

Prövningen av anspråk på brottsskadeersättning

I motionerna Ju261 (m) och Ju292 (fp) begärs att Brottsoffermyndigheten vid bestämmande av brottsskadeersättning inte skall ha rätt att sänka ett skadestånd som sakprövats av domstol. I sistnämnda motion anförs även att bestämmelsen om avdrag för självriskbelopp vid brottsskadeersättning för personskada och kränkning bör avskaffas.

Den som skadats till följd av ett brott kan kräva skadestånd av gärningsmannen. En talan om sådant skadestånd kan handläggas tillsammans med själva åtalet. Vid sidan av möjligheten att kräva skadestånd från gärningsmannen finns möjligheter att av statsmedel få s.k. brottsskadeersättning. Förutsättningarna för det anges i brottsskadelagen (1978:413) och innebär sammanfattningsvis att ersättning kan betalas ut för personskada och kränkning som någon lidit till följd av brott. Ersättning för sakskada kan utgå endast i vissa fall, t.ex. om den skadevällande är intagen i kriminalvårdsanstalt eller häktad. Dessutom kan brottsskadeersättning utgå för sakskada eller ren förmögenhetsskada om den skadelidandes möjligheter att försörja sig allvarligt har äventyrats genom skadan eller ersättningen annars framstår som särskilt angelägen. Frågor om brottsskadeersättning prövas av Brottsoffermyndigheten. Vid bestämmande av brottsskadeersättning avräknas skadestånd som har betalats eller bedöms kunna bli betalt till den skadelidande på grund av skadan. Från ersättningen avräknas även ett självriskbelopp. Undantag görs för vissa fall, t.ex. vid skada till följd av brott som begåtts av någon som var intagen i kriminalvårdsanstalt. Undantag kan även göras om det i övrigt finns särskilda skäl att inte avräkna något självriskbelopp. Beloppet skall motsvara det lägsta självriskbelopp som tillämpas här i landet vid konsumentförsäkring som innefattar skydd mot skada till följd av brott. Om brottsskadeersättning betalas ut inträder staten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd.

Frågan om samspelet mellan bl.a. domstolarna och Brottsoffermyndigheten behandlades i regeringens proposition Ersättning för ideell skada (prop. 2000/01:68 s. 60 f.). Sammanfattningsvis gjordes bedömningen att samspelet fungerar bra.

Brottsskadeersättning bestäms i princip efter allmänna skadeståndsrättsliga grunder. Brottsoffermyndigheten är inte bunden av ett domstolsavgörande rörande samma skadehändelse. Har domstolen sakprövat skadeståndet bestäms oftast brottsskadeersättningen till samma belopp, särskilt när det är fråga om ett hovrättsavgörande. Skäl att frånga domstolsavgörandet kan t.ex. vara att ersättningsnivån klart avviker från rådande praxis eller att Brottsoffermyndigheten grundar sitt beslut på omständigheter som inte varit kända för domstolen.

Utskottets uppföljningsgrupp studerar för närvarande frågan om avvikelser mellan sakprövade skadestånd på grund av brott och beslutad brottsskadeersättning. Vid granskningen har framkommit att i Brottsoffermyndighetens avgöranden, avseende sveda och värk respektive kränkning för perioden den 1 januari 2003–15 mars 2004, har beslutad ersättning avviker från av domstol sakprövade skadestånd i 428 ärenden. Det motsvarar knappt 21 % av samtliga ärenden med sakprövade skadestånd. Av dessa har 63 beslut inneburit att högre ersättning utbetalats och 365 beslut att lägre total ersättning utbetalats.

Frågan om samspelet mellan domstolarna och Brottsoffermyndigheten har behandlats tidigare av utskottet, senast i december 2003 (bet. 2003/04:JuU1 s. 113 f.). Utskottet såg inte någon anledning att förorda en ordning innebärande att Brottsoffermyndigheten skulle åläggas att strikt följa domstolens avgöranden.

Bakgrunden till reglerna om självrisk är att systemet med brottsskadeersättning inte skall belastas med ett stort antal ärenden som rör endast låga belopp. Vid införandet av reglerna anfördes bl.a. att de administrativa kostnaderna bör stå i någorlunda rimlig proportion till de ersättningsbelopp som betalas ut. Självriskens utformades så att ett visst belopp alltid avräknas från den ersättning som den skadelidande i övrigt är berättigad till (prop. 1977/78:126 s. 26 f.).

Självriskbeloppet är för närvarande 1 200 kr.

Frågan om avskaffande av självriskbeloppet har tidigare behandlats av utskottet, varvid utskottet funnit att de gällande reglerna om självrisk är utformade på ett ändamålsenligt sätt och någon anledning att ändra på dessa inte förelåg (bet. 2003/04:JuU1 s. 111).

Utskottet ser, i avvaktan på resultatet av det uppföljningsarbete som bedrivs i utskottet, ingen anledning att frånga den uppfattning som utskottet tidigare givit uttryck för i fråga om samspelet mellan domstolarna och Brottsoffermyndigheten. Vidare anser utskottet alltjämt att de gällande reglerna om självrisk är ändamålsenligt utformade och att någon anledning att ändra på dessa inte föreligger. Motion Ju261 och motion Ju292 i nu behandlad del avstyrks.

Brottsskadeersättning för sakskada

I motionerna Ju292 och L292 (båda fp) begärs en utvärdering av reglerna om brottsskadeersättning för saksador.

När det gäller brottsskadeersättning för saksador kan det konstateras att det är endast en mycket liten del av utbetald brottsskadeersättning som avser saksador. År 2003 utbetalades ca 231 000 kr i ersättning för sak- och förmögenhetsskador, att jämföras med den totalt utbetalda brottsskadeersättningen på knappt 84 miljoner kronor (Brottsoffermyndighetens årsredovisning 2003 s. 6).

Utskottet uttalade vid införandet av brottsskadelagen, rörande ersättning för egendomsskador i allmänhet, att det var fråga om en utomordentligt svår avvägning där de statsfinansiella skälen måste tillmätas stor betydelse. Utskottet ansåg – inte minst med tanke på särreglerna för de s.k. rymnings-skadorna och på det vidsträckta tillämpningsområdet för sådana skador – att anledning sänkades att invända mot den lösning som valts (bet. 1977/78: JuU32 s. 8).

Utskottet har senare gett uttryck för motsvarande uppfattning när det gäller ren förmögenhetsskada. I samband med ändringar i brottsskadelagen år 1999 uttalade utskottet, med anledning av ett motionsyrkande om att utöka möjligheterna till brottsskadeersättning för ren förmögenhetsskada, att vid bedömningen av frågan om i vilken utsträckning brottsskadeersättning skall utgå för ren förmögenhetsskada måste emellertid även de statsfinansiella skälen tillmätas stor betydelse. Staten kan inte ta på sig ett obegränsat ansvar för alla förekommande brottsskador, utan en begränsning måste ske till de fall där de sociala och humanitära skälen är starkast. Utskottet ansåg att den begränsning som gjorts beträffande ersättning för ren förmögenhetsskada var ändamålsenlig (bet. 1998/99:JuU20 s. 9).

Vid behandlingen av en liknande motion i december 2003 vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning att den begränsning som gjorts beträffande ersättning för sakskada är ändamålsenlig (bet. 2003/04:JuU1 s. 111 f.).

Utskottet har inte någon annan uppfattning i dag och avstyrker bifall till motionerna Ju292 och L292 i här behandlade delar.

Förskottering av skadestånd

I motion Ju293 (fp) anförs att nuvarande regler om skadeståndersättning vid brott bör ses över i syfte att underlätta en snabbare utbetalning av ersättning till brottsoffer. I motionerna Ju467 (kd) och Ju480 (kd) begärs ett system för förskottering av staten av skadestånd som dömts ut på grund av brott. I den sistnämnda motionen begärs även att nivåerna på skadestånden bör ses över. I motion L338 (c) begärs att Brottsoffermyndigheten skall förskottera skadestånd på grund av brott som den ena maken eller sambon dömts att betala till den andra.

Frågor om förskottering av brottsskadeersättning har behandlats tidigare av utskottet, senast hösten 2004 (bet. 2004/05:JuU1 s. 103 f.).

Utskottet påpekade då, i likhet med vad som tidigare uttalats i denna fråga, att det är gärningsmannen som i första rummet har ansvaret för att brottsoffret kompenseras. De nuvarande reglerna om brottsskadeersättning kan också ses som en form av förskott. Vidare sade sig utskottet ha förståelse för att den skadelidande just vid partnervåld kan ha extra svårt att kräva sin rätt. Här erinrade utskottet om bestämmelsen i 25 a § förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m. Bestämmelsen innebär att en lagakraftvunnen dom i brottmål som innehåller förpliktelser för den tilltalade att betala skadestånd skall sändas till kronofogdemyndigheten. Syftet med bestämmelsen är att indrivningsförfarandet skall komma i gång med en minimal insats från målsägandens sida (2 kap. 3 § utskönningsförordningen [1981:981]). Reglerna gäller oavsett den tilltalades och målsägandens relation till varandra.

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning i frågan. Motionerna Ju293, Ju467, Ju480 och L338 i nu behandlade delar avstyrks.

Befogenheter för särskilda företrädare

I motion Ju330 (c) föreslås att i uppdraget som särskild företrädare för barn skall ingå att för barnets räkning utkräva utdömt skadestånd från dömd vårdnadshavare.

Genom lagen (1999:997) om särskilda företrädare för barn har en möjlighet införts att förordna särskild företrädare för ett barn när vårdnadshavaren eller någon som denne står i ett nära förhållande till misstänks för brott mot barnet som kan leda till fängelse. Lagen syftar bl.a. till att förbättra möjligheterna att utreda brott när barn utsatts för övergrepp och tillgodose barnets intressen i övrigt. Den särskilda företrädarens uppgifter är begränsade till att i vårdnadshavarens ställe ta till vara barnets rätt under förundersökningen och efterföljande rättegång. Företrädaren får dock inte väcka åtal och får inte heller väcka någon skadeståndstalan utan att ett allmänt åtal har väckts.

Utskottet kan konstatera att uppdraget som särskild företrädare är begränsat till att ta till vara barnets rätt under förundersökning och rättegång. Uppdraget upphör när domen vunnit laga kraft beträffande såväl brottet som eventuellt skadestånd. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att uppdraget som målsägandebiträde inte heller omfattar det nu föreslagna åliggandet. Utskottet är i dag inte berett att förorda en utvidgning av uppdraget som särskild företrädare för barn till att omfatta även sådant avslutande arbete som att hjälpa målsäganden att få ut ett av domstolen bestämt skadestånd. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju330 i nu behandlad del.

Brottsskadeersättning när gärningsmannen är under 15 år

I motion Ju348 (v) begärs att åtgärder skall vidtas för att säkerställa ekonomiskt skydd för brottsoffer när gärningsmannen är under 15 år, mot bakgrund av att brottsoffren har svårt att erhålla ersättning då det sällan genomförs polisutredningar i sådana fall.

Justitieministern anför i ett svar på skriftlig fråga (fr. 2003/04:1540) i augusti 2003 bl.a. att det är i första hand den som skadar någon annan genom ett brott som skall ersätta offrets skada genom att betala skadestånd. Är den som begått brottet under 18 år skall han ersätta skadan i den mån det är skäligt. Huvudregeln är alltså att även den som är under 15 år själv skall ersätta offret för skador som han orsakat genom ett brott. Justitieministern utgår från att Brottsoffermyndigheten inte ställer kraven på utredning högre än att även den som utsatts för ett brott som, på grund av gärningsmannens låga ålder eller av någon annan anledning, inte utretts av polisen har möjlighet att uppfylla dem. Justitieministern framhåller vidare att rätten till statlig ersättning för den som utsatts för ett brott inte är beroende av om gärningsmannen är över eller under 15 år och inte heller av om det genomförts en polisutredning eller inte. Justitieministern avslutar med att framhålla att han avser att följa hur Brottsoffermyndigheten tillämpar lagstiftningen för att säkerställa att även offer för unga gärningsmän får en rättvis prövning.

Utskottet instämmer i vad motionärerna anför om betydelsen av att brottsoffer i fall där gärningsmannen är under 15 år erhåller brottsskadeersättning. Det bör därför göras en översyn av hur reglerna tillämpas i dessa fall. Översynen bör syfta till att säkerställa ekonomiskt skydd för dessa brottsoffer. Regeringen bör ge Brottsoffermyndigheten i uppdrag att göra en sådan översyn. Vad utskottet nu med anledning av motion Ju348 anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Allmänt om brottsoffer, punkt 1 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om brottsoffer. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: Ju202 yrkande 1 och 2004/05:Ju258.

Ställningstagande

Att utreda brott, gripa och lagföra gärningsmannen är rättsstatens främsta skyldighet gentemot brottsoffren. I detta ligger även att straffsystemet skall uppfattas som rättvist och att påföljderna blir tillräckligt ingripande.

Att utsättas för brott utgör en grov och allvarlig kränkning av den personliga integriteten. Det är därför mycket viktigt att samhället i sitt bemötande av brottsoffer ger dem sitt reservationslösa stöd. I varje avseende bör brottsoffrens situation särskilt beaktas. Vid utformningen av olika styrdokument på rättsväsendets område bör således brottsoffrens perspektiv alltid ägnas särskild uppmärksamhet. Vidare måste lagstiftningen i högre utsträckning utgå från brottsoffrens behov av skydd.

Det bör ankomma på regeringen att beakta det anförda i det fortsatta arbetet med att förbättra situationen för brottsoffren.

2. Utredning om samhällets ansvar för brottsoffer, punkt 2 (v)

av Rolf Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en utredning om samhällets ansvar för brottsoffer. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ju348 yrkande 1.

Ställningstagande

Hela samhället, främst kommunernas socialnämnder, men också de rättsvårdande myndigheterna och t.ex. skolan och sjukvården har ett ansvar att hjälpa brottsoffer. Omfattningen av socialnämndernas stödinsatser för brottsoffren varierar dock stort över landet. Därtill förekommer problem med samverkan mellan myndigheterna.

Tillkortakommanden hos socialnämnderna innebär att lokala brottsoffer- och kvinnojourer i många fall blir ett ovärderligt stöd för brottsoffer. Samhället skall givetvis ta till vara ideella insatser för brottsoffren, men kan inte göra sig beroende av dessa insatser, då det ytterst är samhället som bär ansvaret för att stödja brottsoffren.

Brottsoffermyndigheten är den myndighet som har den mest ingående kännedomen om de problem som finns när det gäller stödinsatser för brottsoffer. Regeringen bör ge Brottssoffermyndigheten i uppdrag att ur ett helhetsperspektiv se över hur samhället tar ansvar för brottsoffren och ge förslag på åtgärder för att förbättra omhändertagandet av brottsoffer.

3. Nationellt program om personsäkerhet m.m., punkt 3 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett nationellt program om personsäkerhet m.m. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju292 yrkandena 8 och 9, 2004/05:Ju293 yrkandena 21 och 25, 2004/05:Ju467 yrkande 13 och 2004/05:L292 yrkande 8.

Ställningstagande

Ett nationellt personsäkerhetsprogram bör införas snarast möjligt. Programmet bör utöver den snäva kretsen av bevispersoner, personal inom rättsväsendet och deras närstående samt vissa andra personkategorier även kunna omfatta kvinnor som är allvarligt hotade av närstående män. Vidare är det angeläget att de personer som utan egen förskyllan tvingats använda skyddsåtgärder såsom s.k. spärrmarkering, kvarskrivning och fingerade personupp-

gifter ersätts för de kostnader som åtgärderna medfört. Ersättning bör även kunna utgå i de fall byte av lås och installation av larm skett till följd av grov kvinnofridskränkning.

Det ankommer på regeringen att beakta det anförda vid beredningen av förslagen från Personsäkerhetsutredningen och återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser vad vi nu anför.

4. Anonymitetsskydd för informatörer, punkt 4 (c)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen om anonymitetsskydd för informatörer. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ju489 yrkande 22.

Ställningstagande

Det är enligt min mening av stor vikt att informatörer, som i många fall sitter inne med viktig bevisning, skyddas från den allt hänsynslösare organiserade brottsligheten genom införandet av ett anonymitetsskydd under förundersökning och rättegång. Anonymitetsskyddet bör emellertid, bl.a. mot bakgrund av artikel 6 i Europakonventionen som berör rätten till en rättvis rättegång, inte vara absolut. Sålunda bör anonymitetsskyddet av rätts-säkerhetsskäl få ge vika under domstolsprocessen om det föreligger synnerliga skäl.

Det får ankomma på regeringen att beakta det anförda vid beredningen av förslagen från Beredningen för rättsväsendets utveckling (BRU) och återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser vad jag nu anför.

5. Trygghetspaket för hotade kvinnor, punkt 5 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen om trygghetspaket för hotade kvinnor. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju467 yrkandena 1 och 2 samt 2004/05:Ju488 yrkande 12.

Ställningstagande

Det är av största vikt att hotade kvinnor har tillgång till trygghetspaket, larm och annat skydd. Enligt vår uppfattning måste utrustning av detta slag finnas tillgänglig för alla som har behov av den, vilket inte är fallet i dag. Denna brist på skyddsutrustning är oacceptabel och måste omedelbart åtgärdas.

Regeringen bör få i uppdrag att vidta erforderliga åtgärder med anledning av vad vi nu anför.

6. Europeiskt samarbete för bättre skydd av brottsoffer, punkt 6 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om europeiskt samarbete för bättre skydd av brottsoffer. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju292 yrkande 10, 2004/05:Ju480 yrkande 2 och 2004/05:Ju485 yrkande 8.

Ställningstagande

Det är enligt vår mening angeläget att Sverige och övriga medlemsstater inom EU verkar för att garantera vissa grundläggande rättigheter för brottsoffer, även i de fall brottet begåtts utanför det egna landets gränser. Det rör sig bl.a. om rätt till ersättning från gärningsmannen, rätt till ersättning från staten, rätt till medicinsk, social och psykologisk hjälp samt rätt att få tillgång till den egna processen. Vidare är det i samband med internationell gränsöverskridande brottslighet, som t.ex. människohandel, av avgörande vikt att brottsoffer och vittnen ges skydd. EU bör därför inrätta ett gemensamt program för vittnesskydd och brottsoffers säkerhet. Vissa åtgärder som vidtagits inom EU på brottsofferområdet, t.ex. rådets direktiv om ersättning till brottsoffer, innebär ett steg i rätt riktning. Det är dock viktigt att arbetet med att utveckla det europeiska samarbetet för bättre brottsoffer-skydd fortsätter.

Det får ankomma på regeringen att beakta det anförda i det fortsatta arbetet inom EU såvitt avser skydd för brottsoffer och vittnen.

7. Straffskalan vid kvinnomisshandel m.m., punkt 8 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om straffskalan vid kvinnomisshandel m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ju488 yrkandena 2 och 5 samt bifaller delvis motion 2004/05:Ju293 yrkande 12.

Ställningstagande

Vi anser att det är oacceptabelt att påföljden för misshandel av en närstående kvinna stannar vid villkorlig dom med samhällstjänst. Det rör sig i dessa fall om allvarliga brott som regelmässigt bör rendera ett fängelsestraff.

Fall med s.k. hedersrelaterat våld där flickor och kvinnor hotas av våld eller i värsta fall dödas av familj eller släkt därför att de själva vill göra sina livsval har rönt stor uppmärksamhet under senare år. Det finns även en grupp unga invandrarflickor som inte råkar illa ut men lever i skräck för vad deras familjer skall tycka om att de själva anser sig veta bäst hur deras liv skall levas. Genom att i 29 kap. 2 § brottsbalken även ta upp hedersrelaterade motiv till våld som en försvårande omständighet bland övriga straffskärpningsgrunder skickas en tydlig signal om att hedersrelaterat våld är oacceptabelt.

Regeringen bör låta utreda påföljdssystemet i berörda hänseenden och därefter återkomma till riksdagen med förslag på erforderliga ändringar.

8. Förolämpning, punkt 9 (fp, kd, v, c, mp)

av Johan Pehrson (fp), Rolf Olsson (v), Johan Linander (c), Leif Björnlod (mp), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förolämpning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju316 yrkande 3, 2004/05:Ju435 yrkande 4, 2004/05:Ju448 yrkande 4, 2004/05:L295 yrkande 17 och 2004/05:U257 yrkande 10 och avslår motion 2004/05:Ju488 yrkande 11.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör åklagare kunna väcka åtal för förolämpning i fler fall än i dag. Den nuvarande bestämmelsen i brottsbalkens 5 kap. 5 § 4 om allmänt åtal för förolämpning för gärning som anspelar på någons homo-sexuella läggning bör utvidgas till att även omfatta sexuell läggning och könsidentitet. Vidare bör det göras en översyn av hur den aktuella bestämmelsen tillämpas i praktiken. Trots att attityderna till de aktuella grupperna generellt sett förbättrats i samhället förefaller det inte som om våldet mot dessa grupper har minskat. Enligt vår mening måste de rättsvårdande myndigheterna ta detta våld på större allvar. En rättstillämpning som innebär att alla är lika inför lagen måste säkerställas.

Regeringen bör ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som dels tillgodoser vad vi nu anfört, dels tillsätta en utredning med den inriktning vi förordat. Vi ställer oss alltså bakom motionerna Ju316, Ju435, Ju448, L295 och U257 i nu behandlade delar. Motion Ju488 i denna del bör avslås av riksdagen.

9. Förolämpning, punkt 9 (m)

av Jeppe Johnsson (m), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förolämpning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: Ju488 yrkande 11 och avslår motionerna 2004/05: Ju316 yrkande 3, 2004/05: Ju435 yrkande 4, 2004/05: Ju448 yrkande 4, 2004/05: L295 yrkande 17 och 2004/05: U257 yrkande 10.

Ställningstagande

Vi anser att brottet förolämpning skall falla under allmänt åtal. I dag åtalar en åklagare för förolämpning om det anses påkallat ur allmän synpunkt och om brottet avser anspelning på någons ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung, trosbekännelse eller homosexuella läggning. Enligt vår mening måste emellertid det straffrättsliga skyddet mot att utsättas för förolämpning säkerställas. Detta gäller särskilt de fall där förolämpningen anspelar på någons kön eller sexuella vandel. Därigenom markerar vi t.ex. att det inte är acceptabelt att kalla en kvinna för hora.

Det får ankomma på regeringen att till riksdagen återkomma med ett lagförslag som tillgodoser vad vi nu anfört. Vi ställer oss alltså bakom motion Ju488 i denna del. Motionerna Ju316, Ju435, Ju448, L295 och U257 bör avslås av riksdagen.

10. Polisens och åklagarnas insatser, punkt 10 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om polisens och åklagarnas insatser. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju202 yrkande 2 och 2004/05:Ju293 yrkande 8 och avslår motionerna 2004/05:Ju443 och 2004/05:Ju455 yrkande 1.

Ställningstagande

Den brottslighet som innefattar våld och hot mot kvinnor i nära relationer går till stor del att förhindra om polisen prioriterar denna typ av brott, arbetar brottsförebyggande samt samordnar information om tidigare brottanmälningar eller myndighetskontakter. Hot- och riskbedömningsmodellen Sara bör införas som standard vid samtliga polismyndigheter. De riktlinjer för hot- och riskbedömningar i ärenden om våld i nära relationer och vid besöksförbud som är framtagna av Rikspolisstyrelsen bör införas snabbt vid landets polismyndigheter och Åklagarmyndigheten.

Det är viktigt att brottsoffer känner sig delaktiga i rättsprocessen. Det är i dag mycket vanligt att åklagare varken träffar eller talar med målsäganden innan huvudförhandling äger rum. Förundersökningskungörelsen bör därför ändras på så sätt att det bör ankomma på åklagaren att ta initiativ till ett informationssamtal där rättsprocessen och de olika aktörernas roller förklaras.

Det får ankomma på regeringen att vidta de åtgärder som föranleds av vad vi nu anfört. Detta innebär att vi ställer oss bakom motionerna Ju202 och Ju293 i nu behandlade delar. Vi är däremot inte beredda att ställa oss bakom de förslag som förordas i övriga här aktuella motioner.

11. Målsägandebiträde för efterlevande, punkt 12 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om målsägandebiträde för efterlevande. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2004/05:Ju201.

Ställningstagande

Det är rimligt att vid allvarlig brottslighet betrakta närstående till brottsoffret som indirekta brottsoffer, vilka har rätt till stöd och hjälp. Det bör därför övervägas om inte rätten till målsägandebiträde skall utvidgas till att omfatta även vissa efterlevande till den som utsatts för brott, även om dessa inte kan betraktas som målsägande enligt gällande lagstiftning.

Det bör ankomma på regeringen att låta utreda frågan i den föreslagna riktningen.

- 12. Information om permissioner m.m., punkt 13 (m, fp, kd, c)**
av Johan Pehrson (fp), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om information om permissioner m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ju293 yrkande 10 och avslår motion 2004/05:Ju452.

Ställningstagande

Vid varje beslut om permission måste det ske en avvägning mellan den intagnes intresse av att få permission och brottsoffrets berättigade krav på skydd och säkerhet. Vid denna avvägning bör större hänsyn tas till brottsoffrets skyddsintresse än vad som sker i dag.

Det är inte ovanligt att personer som avtjänar fängelsestraff för övergrepp på t.ex. maka eller sambo i samband med permission gör sig skyldiga till nya brott mot samma målsägande. För att ge dessa brottsoffer en rimlig chans att själva vidta de åtgärder som de finner nödvändiga och lämpliga för att skydda sig mot nya övergrepp anser vi att det skall införas en undantagslös skyldighet att informera brottsoffret om den dömdes permissioner. I samband därmed bör också frågor om säkerhet och skydd diskuteras. Kriminalvården bör också vara skyldig att underrätta åklagaren om fall där förutsättningarna för besöksförbud finns i samband med att mannen vistas utanför anstalten eller friges.

Regeringen bör ges i uppdrag att snarast vidta åtgärder i syfte att förbättra situationen för brottsoffren i enlighet med vad vi nu anför. Detta innebär att vi ställer oss bakom motion Ju293 i här berörd del. Vi är däremot inte beredda att ställa oss bakom det förslag som förordas i motion Ju452.

13. Haverikommission vid dödligt våld, punkt 14 (fp)

av Johan Pehrson (fp) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om haverikommission vid dödligt våld. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ju293 yrkande 11.

Ställningstagande

Att någon berövas livet efter våld inom hemmets fyra väggar är inte bara ett familjetrauma, utan också ett misslyckande för samhället. Varje gång en kvinna mister livet genom ett brott begånget av en närstående bör en utredning göras om de bakomliggande orsakerna och hur katastrofen hade kunnat undvikas. Genom tillsättande av en sådan ”haverikommission” kan man lära av misstagen, förbättra det förebyggande arbetet och även verka för att samhällets resurser används på det bästa och mest effektiva sättet för att skydda dessa utsatta kvinnor. Denna kunskap kan vara av stor vikt i det brottsförebyggande arbetet. Att invänta utfallet av ett system för dödsfallsutredningar för barn är inte tillfyllest. Enligt vår mening bör en försöksverksamhet med dödsorsaksutredningar avseende kvinnor inledas.

Regeringen bör få i uppdrag att vidta erforderliga åtgärder med anledning av vad vi anför.

14. Äldre och funktionshindrade brottsoffer, punkt 15 (v, mp)

av Rolf Olsson (v) och Leif Björnlod (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om äldre och funktionshindrade brottsoffer. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju333 yrkande 2 och 2004/05:Ju348 yrkande 2.

Ställningstagande

Äldre och funktionshindrade är särskilt sårbara för att utsättas för brott. Brott mot dessa grupper är ofta dolda brott som begås i hemmet eller på en vårdinrättning. Gärningsmännen är inte sällan anhöriga eller personal på vårdinrättningarna, vilket gör offren än mer utsatta. Det är mycket viktigt att personal som kommer i kontakt med dessa grupper, t.ex. distriktssköterskor och läkare, har kunskaper för att på olika sätt kunna hjälpa offret. Det förekommer också att högerextrema grupper ägnar sig åt hets, hot och våld riktat mot funktionshindrade. Den kartläggning som gjorts inom ramen för regeringens nationella råd för kvinnofrid är bra, liksom de råd som lämnas i rådets slutrapport. Mer behöver dock göras, bl.a. bör närmare utredas hur våld mot dessa grupper kan upptäckas och anmälas i större utsträckning och hur stöd till offren bäst utformas.

Regeringen bör därför ge Brottsoffermyndigheten i uppdrag att genomföra ytterligare undersökningar avseende situationen för äldre och funktionshindrade brottsoffer.

15. Straffet för överträdelse av besöksförbud, punkt 16 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om straffet för överträdelse av besöksförbud. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju293 yrkande 16 och 2004/05:Ju488 yrkande 6.

Ställningstagande

Det stora antalet överträdelser av besöksförbud visar tydligt att gärningsmännen struntar i eventuella påföljder. Detta förhållande riskerar att undergräva besöksförbudets syfte att ge ett bättre skydd för dem som förföljs och trakasseras och förbättra skyddet för framför allt kvinnor som utsätts för misshandel och andra övergrepp. Påföljden för överträdelser av besöksförbud bör sålunda skärpas för att inte lagstiftarens intentioner skall förfelas.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag med den inriktning vi nu har anfört.

16. Elektronisk övervakning av besöksförbud, punkt 17 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om elektronisk övervakning av besöksförbud. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju293 yrkande 18, 2004/05:Ju302, 2004/05:Ju330 yrkande 5, 2004/05:Ju423 yrkande 2, 2004/05:Ju467 yrkande 3, 2004/05:Ju488 yrkande 10 och 2004/05:Ju509 samt avslår motion 2004/05:Ju395.

Ställningstagande

Tryggheten för dem som skall skyddas av ett besöksförbud skulle öka avsevärt om det fanns ett sätt att kontrollera att den beslutet avser faktiskt inte närmar sig den hotade personen. Ett sätt som prövats och befunnits effektivt i USA är elektronisk övervakning av besöksförbudet. Tekniken som används i USA anses enligt BRÅ mycket tillförlitlig och skulle kunna bidra till att öka antalet uppklarade överträdelser av besöksförbud genom att bevisningen skulle förenklas. Vidare skulle en ökad upptäcktsrisk verka avskräckande för många män som i annat fall skulle bryta mot besöksförbudet. Härigenom skulle den skyddade personens trygghet öka.

Vi anser att ett system med övervakning av besöksförbud bör införas i Sverige. Det bör ankomma på regeringen att snarast ta initiativ till en ny utredning i syfte att förverkliga detta system och att därefter återkomma till riksdagen med förslag på erforderliga lagändringar för att möjliggöra elektronisk övervakning av besöksförbud. Därmed tillstyrker vi bifall till motionerna Ju293, Ju302, Ju330, Ju423, Ju467, Ju488 och Ju509. Motion Ju395 däremot bör, på de av majoriteten anförda skälen, avslås av riksdagen.

17. Elektronisk övervakning vid villkorlig frigivning, punkt 18 (kd)

av Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om elektronisk övervakning vid villkorlig frigivning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ju342 yrkande 3.

Ställningstagande

Många brottsoffer, inte minst kvinnor som utsätts för våldsbrott av närstående män, känner stor otrygghet i samband med gärningsmännens villkorliga frigivning. Denna otrygghet kan minskas om den nya geografiska informationstekniken används fullt ut. Om villkorligt frigivna tvingas bära GPS-sändare skulle dessa utsatta kvinnor kunna känna sig tryggare.

Det får ankomma på regeringen att beakta det anförda vid beredningen av Kriminalvårdskommitténs kommande betänkande.

18. Prövningen av anspråk på brottsskadeersättning, punkt 19 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om prövningen av anspråk på brottsskadeersättning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju261 och 2004/05:Ju292 yrkande 14.

Ställningstagande

Vi anser att det är viktigt att Brottsoffermyndigheten följer de avgöranden som meddelas av domstolarna i fråga om skadestånd. Om Brottsoffermyndigheten gör bedömningen att brottsskadeersättningen bör bestämmas till ett lägre belopp än vad domstolarna dömt ut i skadestånd innebär det på sikt att den trygghet som myndighetens avgöranden syftar till att upprätthålla i stället urholkas. Till detta skall läggas att förfarandet blir enklare och snabbare för brottsoffren om Brottsoffermyndigheten inte sakprövar de skadestånd som redan sakprövats av domstol.

När det sedan gäller självriskbeloppet anser vi att det är orimligt med ett avdrag för självriskbelopp vid brottsskadeersättning för personskador och kränkning. Den undantagsmöjlighet som finns för de fall där det föreligger särskilda skäl att inte avräkna något självriskbelopp är inte tillräcklig. Avdraget för självrisk innebär att brottsoffret kan komma att känna sig kränkt ännu en gång. Bestämmelsen om avdrag för självrisk bör därför avskaffas.

Regeringen bör ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser det nu anförda.

19. Brottskadeersättning för sakskada, punkt 20 (fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Johan Linander (c) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om brottsskadeersättning för sakskada. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju292 yrkande 12 och 2004/05:L292 yrkande 2.

Ställningstagande

Det är i dag svårt för många småföretagare att teckna försäkringar. Om företagaren utsätts för t.ex. skadegörelse eller inbrott kan det därför vara svårt att få ersättning för de skador som företagaren drabbas av. Även om brottet klaras upp saknar ofta gärningsmannen möjlighet att betala eventuellt skadestånd. Möjligheterna att få brottsskadeersättning för sakskador är i dagsläget små. Mot denna bakgrund anser vi att en utvärdering av brottsskadelagens bestämmelser rörande sakskador och tillämpningen av dessa bör genomföras.

Regeringen bör ges i uppdrag att göra en översyn av reglerna.

20. Förskottering av skadestånd, punkt 21 (fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Johan Linander (c), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förskottering av skadestånd. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju293 yrkande 20, 2004/05:Ju467 yrkande 14, 2004/05:Ju480 yrkande 4 och 2004/05:L338 yrkande 4.

Ställningstagande

Målet för politiken på brottsofferområdet måste vara att människor som drabbats av brott skall erhålla all den hjälp och det stöd de behöver för att kunna återgå till ett normalt liv. En viktig aspekt är därvid den ekonomiska. Det är principiellt viktigt att förövaren gottgör brottsoffret

miskt för det lidande och den förlust som denne åsamkats. Det är dock inte rimligt att brottsoffret skall drabbas på nytt genom att gärningsmannen inte kan betala utdömt skadestånd. Inte heller bör brottsoffret behöva vänta så lång tid på att få ut brottskadeersättning som ofta är fallet.

Vi anser att regeringen bör ges i uppdrag att tillsätta en utredning med uppdrag att se över möjligheten att staten, vid skadestånd på grund av brott, förskotterar det utdömda skadeståndet till brottsoffret.

21. Befogenheter för särskilda företrädare, punkt 22 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen om befogenheter för särskilda företrädare. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ju330 yrkande 10.

Ställningstagande

Vid en rättsprocess gentemot vårdnadshavare som åtalas för övergrepp tilldelas barnet normalt en särskild företrädare. Problemet är att den särskilde företrädaren vid en fällande dom saknar möjlighet att företräda barnet vid indrivning av skadestånd. I stället är det vårdnadshavaren, dvs. i vissa fall brottets förövare, som skall företräda barnets intresse och begära verkställighet hos kronofogdemyndigheten mot sig själv. Orimligheten med en sådan ordning är uppenbar. Uppdraget som barnets särskilda företrädare bör därför utvidgas till att även omfatta att för barnets räkning utkräva utdömt skadestånd från vårdnadshavaren.

Det får ankomma på regeringen att snarast återkomma till riksdagen med förslag i enlighet vad vi här anfört.

Särskilda yttranden

Utvärdering av kvinnofridsreformen m.m., punkt 7 (m, fp, kd, c)

Johan Pehrson (fp), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd) anför:

Avsikten med införandet av bestämmelsen om grov frids- och kvinnofridskränkning var att betona allvaret i systematiska kränkningar, dvs. mindre grova men upprepade brott mot samma person skulle bedömas som allvarligare brott än som tidigare varit fallet. Vi anser att fler anmälningar om grov kvinnofridskränkning bör leda till åtal. Det behövs en kartläggning av orsakerna till att för få åtal väcks.

Mot denna bakgrund välkomnar vi den översyn av kvinnofridslagstiftningen som regeringen nu aviserat. Vi har därför valt att inte yrka bifall till motionerna Ju286 och Ju467 i denna del.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:Ju201 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen beslutar i enlighet med vad som anförs i motionen att en ny bestämmelse av följande lydelse införs i 1 a § lagen (1988:609) om målsägandebitråde: Har efterlevande make, sambo, bröstarvinge, fader, moder eller syskon till någon som dödats genom brott med hänsyn till sina personliga förhållanden eller andra omständigheter behov av ett målsägandebitråde skall ett sådant biträde förordnas när förundersökningen har inletts. För ett förordnande enligt denna paragraf gäller i övrigt samma bestämmelser som för ett målsägandebitråde åt en målsägande.

2004/05:Ju202 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en ny strategi för hur stödet till brottsoffer skall utformas.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring i förundersökningskungörelsen (1947:948) att brottsoffrens delaktighet i rättsprocessen bör öka i enlighet med vad som anförs i motionen.

2004/05:Ju258 av Stefan Hagfeldt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en stärkt ställning för brottsoffer.

2004/05:Ju261 av Bertil Kjellberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändringar vad gäller ersättning till brottsoffer.

2004/05:Ju286 av Inger René m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvärdering av lagstiftningen om våld mot kvinnor.

2004/05:Ju292 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rutinerna kring reglerna om spärrmarkering/sekretessmarkering och kvarskrivning samt skälig ersättning i samband med kostnader för fingerade personuppgifter.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om inrättande av ett nationellt personsäkerhetsprogram.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör arbeta för att EU skall inrätta ett
gemensamt program för vittnesskydd och brottsoffers säkerhet.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om brottskadelagens bestämmelser rörande sakskadador.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om avskaffande av regeln om avdrag för självriskbelopp
samt avskaffande av Brottsoffermyndighetens rätt att sänka ett av
domstol utdömt och materiellt prövat skadestånd.

2004/05:Ju293 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om polis och åklagares rutiner och arbetsmetoder gäl-
lande våld mot kvinnor i nära relationer, åtgärder vid utfärdande av
besöksförbud, överträdelser av besöksförbud och riskbedömnings-
modeller.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om kvinnans rätt att få uppgifter om när den dömda
gärningsmannen har permission eller släpps ut ur fängelset samt om
skyddsåtgärder i samband med detta.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om tillsättande av en "haverikommission" varje gång en
kvinna mister livet genom ett brott begånget av en närstående.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en utvärdering av tillämpningen av brottet grov
kvinnofridskränkning samt en skärpning av straffskalan gällande
detta brott.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att straffskalan för överträdelse av besöksförbud bör
ändras så att det i normalfallet skall kunna dömas till fängelse.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om införandet av försöksverksamhet med intensivöver-
vakning med elektronisk kontroll av gärningsmän som överträtt ett
utfärdat besöksförbud samt angående trygghetspaket och larm.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om underlättande för brottsoffret att få ut ett utdömt
skadestånd och att regeringen bör utforma förslag till hur dessa reg-
ler kan förbättras.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ändrade skadeståndsregler så att ersättning kan
erhållas även för skyddsåtgärder som vidtas efter det att ett grovt
kvinnofridsbrott har begåtts.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av ett nationellt personsäkerhetsprogram och om ersättning för vissa kostnader.

2004/05:Ju302 av Magdalena Andersson m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försök med elektronisk fotboja med GPS.

2004/05:Ju316 av Lars Ohly m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att sexuell läggning och könsidentitet skall omfattas av brottsbalkens bestämmelse i 5 kap. 5 § 4.

2004/05:Ju330 av Johan Linander m.fl. (c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om skärpning av lagen om besöksförbud.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnets särskilda företrädare bör ges i uppdrag att vid utdömt skadestånd för barnets räkning utkräva skadeståndet från dömd vårdnadshavare.

2004/05:Ju333 av Gustav Fridolin m.fl. (mp):

2. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om hetsen, hoten och våldet mot människor med funktionshinder i enlighet med vad som i motionen anförs.

2004/05:Ju342 av Ragnwi Marcelind (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning som omgående ser över möjligheten att tillvarata utvecklad teknik i syfte att förhindra brott och ta fast bovar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att polisväsendet skall kunna utveckla och ta till vara den nya teknikutvecklingen för att skydda kvinnor som utsätts för brott i hemmet i enlighet med motionens intentioner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att män som döms för kvinnomisshandel även döms att bära GPS-sändare vid villkorlig frigivning.

2004/05:Ju348 av Rolf Olsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Brottsofffermyndigheten bör ges i uppdrag att ur ett helhetsperspektiv se över hur samhället tar ansvar för brottsoffer och ge förslag på åtgärder.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Brottsoffermyndigheten skall uppdras att särskilt utreda situationen för äldre och funktionshindrade brottsoffer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa ekonomiskt skydd för brottsoffer när misstänkt gärningsman är under 15 år.

2004/05:Ju395 av Christer Erlandsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över om inte ett besöksförbud skulle kunna utvecklas och jämföras med en ”kommunarrest” i kombination med elektronisk fotboja.

2004/05:Ju423 av Viviann Gerdin och Sofia Larsen (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagen skärps vid överträdelse av besöksförbud genom att gärningsmannen döms att bära elektronisk fotboja.

2004/05:Ju435 av Börje Vestlund m.fl. (s):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förolämpning med anspelning på sexuell läggning och könsidentitet.

2004/05:Ju443 av Cecilia Wikström (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att tillskapa särskilda specialiståklagare för arbete med familjerelaterade brott, dvs. våldsbrott riktade mot kvinnor och barn.

2004/05:Ju448 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp, v, c, mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förolämpning med anspelning på sexuell läggning och könsidentitet.

2004/05:Ju452 av Solveig Hellquist (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att brottsoffer får inflytande över placering av förövare på fängelse eller rättspsykiatrisk klinik.

2004/05:Ju455 av Else-Marie Lindgren (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en uppföljning och utvärdering görs av Rikspolisstyrelsens nationella handlingsplan rörande brottsoffrens situation.

2004/05:Ju467 av Olle Sandahl m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgång till bättre och utvecklade hjälpmedel för kvinnor som lever med överfallshot.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utsatta kvinnor skall ha tillgång till trygghetspaket, larm och pepparsprej.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om elektronisk övervakning i samband med besöksförbud.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en utvärdering av kvinnofridslagen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skäligen ekonomisk ersättning utbetalas till den som fått ny identitet och ådragit sig omkostnader i samband med identitetsbytet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av skadestånd samt en granskning av dessa.

2004/05:Ju480 av Peter Althin m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fortsätta arbetet med att utveckla det europeiska samarbetet för bättre brottsofferskydd.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förskottering av skadestånd till brottsoffer.

2004/05:Ju485 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU skall införa ett EU-program för vittnesskydd och brottsoffers säkerhet.

2004/05:Ju488 av Beatrice Ask m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hedersrelaterat våld skall anses vara en försvårande omständighet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvinnomisshandel skall leda till fängelsestraff.
6. Riksdagen beslutar att skärpa straffsatsen för överträdelse av besöksförbud, i enlighet med vad som anförs i motionen.
10. Riksdagen beslutar att införa möjlighet att bevaka den som belagts med besöksförbud medelst elektronisk intensivövervakning, i enlighet med vad som anförs i motionen.
11. Riksdagen beslutar att brottet förolämpning skall falla under allmänt åtal, i enlighet med vad som anförs i motionen.

12. Riksdagen beslutar att hotade kvinnor i högre utsträckning skall kunna utrustas med larmpaket, skyddad identitet eller livvakt, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2004/05:Ju489 av Johan Linander m.fl. (c):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skydd för informatörer.

2004/05:Ju509 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att personer som trotsar en dom om besöksförbud skall tvingas använda larmutrustning.

2004/05:L292 av Mia Franzén m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av reglerna om brottskadeersättningar avseende saksador.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättning för kostnader för bl.a. fingerade personuppgifter.

2004/05:L295 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av tillämpningen av den särskilda åtalsregeln gällande ärekränkingsbrott med hatmotiv.

2004/05:L338 av Annika Carlsson och Birgitta Carlsson (båda c):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att när skadestånd är utdömt för övergrepp mellan makar/sambor skall Brottsoffermyndigheten förskottera utdömt skadestånd.

2004/05:U257 av Lars Ohly m.fl. (v):

10. Riksdagen begär att regeringen återkommer med ett lagförslag som innebär att brottsbalkens 5 kap. 5 § 4 skall omfatta sexuell läggning och könsidentitet.